

**NAHKATAKKINEN TYTTÖ: SANNA MARININ REPRESENTAATIO
ULKONÄKÖÖN KESKITTYVÄSSÄ UUTISOINNISSA**

Kia Karapalo
Maisterintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden lai-
tos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Kia Karapalo	
Työn nimi Nahkatakkinen tyttö: Sanna Marinin representaatiot ulkonäköön keskittyvässä uutisoinnissa	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 51
Tiivistelmä <p>Ammattiroolit ja niihin liittyvät odotukset ovat muuttumassa suomalaisessa yhteiskunnassa vähitellen modernimpaan suuntaan esimerkiksi sen suhteen, kuka ja minkä näköinen henkilö missäkin ammatissa ja asemassa voi toimia. Ulkonäkö ja siihen liittyvä keskustelu ovat keskeisessä roolissa tässä ajankohtaisessa ja yhteiskunnallisessa murroksessa. Tämän vuoksi on tärkeää tarkastella sitä, millä tavoin esimerkiksi merkittävässä asemassa toimivia poliitikkoja kuvataan mediassa heidän ulkoiseen olemukseensa liittyen. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia representaatioita eli mielikuvia Sanna Marinista rakennetaan hänen ulkonäkönsä keskittyvässä uutisoinnissa. Tarkastelun kohteena on representaatioiden rakentuminen kategorioiden ja moniäänisyyden avulla. Tutkimuksen tavoitetta lähestytään kahdella tutkimuskysymyksellä, jotka ovat: 1. Miten representaatioita muodostetaan kategorioiden avulla? 2. Miten moniäänisyys vaikuttaa representaatioiden rakentumiseen?</p> <p>Tutkimukseni nojaa teoreettisesti diskurssintutkimukseen ja feministiseen mediatutkimukseen. Tutkimuksen aineistona toimii 43 uutistekstiä, jotka on julkaistu Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä, Ilta-Sanomissa, Seiskassa ja Ylen uutispalvelussa. Aineisto rajattiin uutisiin, jotka käsittelevät Marinin ulkoista olemusta. Aineiston analyysissä käytetään metodina kategoriianalyysia. Aineistosta nousee esiin kolme representaatiota, jotka ovat: <i>tavallisuuden representaatio</i>, <i>rohkeuden representaatio</i> ja <i>vastuuttomuuden representaatio</i>. Representaatiot rakentavat Marinista mielikuvaa samaistuttavana ja helposti lähestyttävänä henkilönä, rohkeasti perinteistä poikkeavana johtajana sekä toisaalta paheksuntaa ja kritiikkiä osakseen saavana bilettäjä. Tutkimustulokset osoittavat, että Marinista rakentuvat representaatiot muokkaavat perinteistä käsitystä pääministeristä, hänen ulkonäöstään ja toiminnastaan.</p>	
Asiasanat representaatio, kategoria, moniäänisyys, kategoria-analyysi, feministinen mediatutkimus, Sanna Marin, ulkonäkö, naispoliitikko	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen tausta ja tavoitteet.....	2
1.2	Aikaisempi tutkimus naispoliitikkojen representaatioista mediassa.....	4
2	TEOREETTINEN TAUSTA.....	7
2.1	Representaatio ja todellisuus.....	7
2.2	Kategoriat representaation perustana.....	9
2.3	Representaatiot mediassa	11
3	AINEISTO JA METODIT.....	15
3.1	Aineistona verkkouutiset.....	15
3.2	Kategoria-analyysin soveltaminen representaatioiden tutkimuksessa	16
4	MARININ REPRESENTAATIOT UUTISISSA.....	19
4.1	Tavallisuuden representaatio.....	19
4.2	Rohkeuden representaatio	27
4.3	Vastuuttomuuden representaatio.....	33
5	PÄÄTÄNTÖ.....	40
5.1	Tulosten yhteenvetoa ja pohdintaa	40
5.2	Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusmahdollisuudet	44
	LÄHTEET	47

1 JOHDANTO

Tänä päivänä ulkonäkö toimii merkittävänä sosiaalisena pääomana yhteiskunnassa luomalla ja toisaalta rajoittamalla mahdollisuuksia. Se nähdään pääomana, joka vaikuttaa yksilön toimintaan ja elämässä menestymiseen (Kinnunen & Parviainen 2016: 56; Parviainen, Kinnunen & Kortelainen 2016: 7; Kukkonen, Pajunen, Sarpila & Åberg 2019: 3). Pääomalla tarkoitetaan erilaisia resursseja eli avuja, joita yksilö voi hyödyntää elämässään, ja joiden puute voi aiheuttaa yksilölle ongelmia. Yhteiskunnassa erilaiset resurssit jakautuvat eriarvoisesti ihmisten välille. Toisilla on esimerkiksi enemmän rahaa tai koulutusta kuin toisilla. Jos ulkonäkö nähdään pääomana, liittyy siihen ajatus ulkonäöllisten resurssien jakautumisesta eriarvoisesti. Ulkonäöllisinä resursseina pidetään kasvonpiirteitä, ruumiinrakennetta, hiuksia ja kasvojen karvoitusta sekä puukeutumisen- ja ehostustyyliä. (Kukkonen ym. 2019: 3–5.) Esimerkiksi kehon kyvykkyys tai puutteellisuus, kuten vammaisuus, voi vaikuttaa yksilön asemaan yhteiskunnassa (Ahonen, Hynninen, Kouri & Mahlamäki 2015: 266). Osana ulkonäöllisiä resursseja on myös kehollisuuden käsite, joka liittyy paitsi fyysisyyteen myös tunteiden ilmaisuun ja hallintaan sekä vuorovaikutukseen. Vuorovaikutukseen liittyvät esimerkiksi erilaiset keholliset eleet ja teot. (Parviainen ym. 2016: 7.) Ulkonäkö saa siis aikaan eriarvoisuutta ihmisten välille. Se, millaiset ulkonäölliset piirteet nähdään tärkeinä ja hyvännäköisinä, määrittyy sosiaalisesti valtasuhteissa (Kukkonen ym. 2019: 21).

Työelämässä ulkonäön avulla esimerkiksi rakennetaan ammatillista uskottavuutta, luodaan sosiaalisia suhteita ja pyritään edesauttamaan työn päämäärien saavuttamista. Eri ammattien ulkonäköön liittyy odotuksia eri asteilla. Odotukset voivat olla ääneen lausumattomia mielikuvia tai virallisia säännöksiä. (Kukkonen ym. 2019: 52, 60.) Ulkonäkää voidaan pyrkiä hyödyntämään työelämässä eri tavoin. Ihmisiin voidaan pyrkiä vaikuttamaan esimerkiksi seksuaalisen vetovoiman avulla. Se voi kuitenkin olla myös haitaksi työntekijälle ja vähentää hänen ammatillista uskottavuuttaan. Erityisesti asiantuntija- ja johtotehtävissä, esimerkiksi politiikan piirissä, toimivat

naiset voivat kokea haittaa tästä ristiriidasta seksikkäältä ja ammattimaiselta näyttämisen välillä. Koska johtotehtävissä ammattimaisuuteen liitetään esimerkiksi rationaalisuus ja määrätietoisuus, joita pidetään yleisesti maskuliinisina piirteinä, pidetään seksikkyyttä huonona ominaisuutena sen viitattaessa feminiinisinä nähtyihin ominaisuuksiin, kuten pehmeuteen ja tunteellisuuteen. (Kukkonen ym. 2019: 55.)

Ulkonäköä voidaan myös hyödyntää luottamuksen rakentamisessa. Yksi tapa rakentaa luottamusta on tuoda omaa persoonaa esiin persoonallisella pukeutumisella ja näyttämällä aidolta ja täysin omalta itseltään. Toisaalta tietyissä ammateissa persoonallista pukeutumista voidaan pitää paheksuttavana ja vaatia sen sijaan muodollisempaa pukeutumista. (Kukkonen ym. 2019: 56–57.) Voidaan verrata esimerkiksi nuorisotyöntekijää ja poliitikkoa. Ulkonäkönormit vaihtelevat siis sen mukaan, millä alalla yksilö työskentelee (Kukkonen ym. 2019: 57).

Ulkonäköodotukset työelämässä muokkautuvat kuitenkin jatkuvasti, ja niitä pyritään jopa tietoisesti rikkomaan (Kukkonen ym. 2019: 51–52). Tämä luo jännitteitä yleiseen keskusteluun tietyssä ammatissa tai asemassa työskentelevien ulkonäöstä. Tätä ristiriitaa ulkonäköodotusten ja todellisuuden välillä rakennetaan, järjestetään, muokataan ja haastetaan erityisesti mediassa, joka on hyvin keskeinen osa jokapäiväistä elämäämme. Luemme sanoma- ja iltapäivälehtiä, katsomme televisiosta uutisia, elokuvia ja sarjoja sekä kulutamme aikaa internetissä erilaisissa sosiaalisen median palveluissa. Median vaikutus päivässämme on siis merkittävä. Se on keskeinen tiedonlähde ja vaikuttaa mielipiteisiimme liittyen kaikkeen politiikasta pikamuotiin.

1.1 Tutkimuksen tausta ja tavoitteet

Tässä tutkimuksessa tarkastelen median luomia representaatioita eli mielikuvia Sanna Marinista. Representaatiolla tarkoitetaan todellisuuden luomista ja merkityksellistämistä kielessä (Hall 1997: 24–25). Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia representaatioita Marinista rakennetaan hänen ulkonäköönsä keskittyvissä uutisissa. Tarkastelen aihetta seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Miten representaatioita muodostetaan kategorioiden avulla?
2. Miten moniäänisyys vaikuttaa representaatioiden rakentumiseen?

Sanna Marin valittiin Suomen pääministeriksi 10.12.2019. Marin on keväällä 2023 37-vuotias, mikä tekee hänestä Suomen historian nuorimman pääministerin. (Valtioneuvosto 2022.) Pääministeriksi noustessaan hän oli sillä hetkellä myös maailman nuorin istuva pääministeri (Yle Uutiset 2019). Lisäksi hän on vasta Suomen kolmas naispääministeri. Marina edeltäneet naispääministerit ovat Anneli Jäätteenmäki ja Mari

Kiviniemi. (Valtioneuvosto 2022.) Pääministeri on yksi Suomen vaikutusvaltaisimmista ja seuratuimmista ihmisistä, joten luonnollisesti hänestä uutisoidaan paljon. Marin onkin ollut uutisoinnin kohteena koko pääministerikautensa 2019–2023 ajan niin vapaa-ajan viettönsä kuin myös nuoren ikänsä ja sukupuolensakin vuoksi.

Tarkastelen tutkimuksessani representaatioita diskurssintutkimuksen ja feministisen mediatutkimuksen lähtökohdista. Pietikäisen ja Mäntysen (2019: 5) mukaan diskurssintutkimuksen keskiössä on ajatus kielen sosiaalista todellisuutta rakentavasta luonteesta. Tutkimuksen kohteena on se, millaisia asioita kielen avulla tehdään ja mitä keinoja näiden asioiden toteuttamiseen käytetään (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 5). Esimerkiksi tässä tutkimuksessa kielen avulla rakennetaan representaatioita hyödyntäen kategorisointeja, joiden muodostamisessa taas on käytetty apuna muun muassa sanavalintoja. Diskurssintutkimuksessa tarkastellaan sekä kielenkäyttöä että kielenkäyttötilannetta (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 5). Diskurssintutkimus tuo tämän tutkimuksen aiheen tarkasteluun ymmärrystä erityisesti kielestä ja siitä, miten sitä hyödynnetään representaatioiden rakentamisessa. Feministisessä mediatutkimuksessa taas tutkitaan erityisesti erilaisia mediassa luotavia, vahvistettavia, muokattavia ja välitettäviä mielikuvia eli representaatioita sukupuolesta (Puustinen, Ruoho & Mäkelä 2006: 16). Feministinen mediatutkimus tuo tutkimusaiheen tarkasteluun ymmärrystä erityisesti sukupuolten representoinnista mediassa. Diskurssintutkimuksen ja feministisen mediatutkimuksen keskinäinen kytkös on erityisesti diskurssintutkimuksen keskiössä olevassa kielessä, jonka avulla rakennetaan representaatioita (Fairclough 1997: 143), joita feministinen mediatutkimus taas tarkastelee.

Naispoliitikkojen mediarepresentaatioita on tutkittu jonkin verran myös aikaisemmin, erityisesti ulkomailla. Suomessa tällaista tutkimusta on tehty kuitenkin vasta hyvin vähän. Tutkimukseni täyttääkin tätä tutkimusaukkoa. Esittelen naispoliitikkojen mediarepresentaatioista tehtyä aikaisempaa tutkimusta tarkemmin luvussa 1.2. Aiemmissa tutkimuksissa ulkonäkö on noussut usein esiin yhtenä keskeisimpänä piirteenä, johon naispoliitikoissa keskitytään mediassa. Tämän lisäksi ulkonäkö ja siihen liittyvä keskustelu on keskeisessä roolissa yllä kuvatussa, ajankohtaisessa ristiriidassa työelämään sijoittuvien ulkonäköodotusten ja todellisuuden välillä. Tämän vuoksi tarkastelen tässä tutkimuksessa nimenomaan Marinin ulkonäköön keskittyvää uutisointia. Tämä tuo myös täysin uuden näkökulman representaatioiden tutkimukseen, sillä pelkkää ulkonäköön keskittyvää uutisointia ei aiemmassa tutkimuksessa ole tarkasteltu. Aiemmissa tutkimuksissa on huomattu myös, että representaatioiden rakentamiseen liittyy ihmisten luokittelua erilaisiin ryhmiin. Tarkastelen tässä tutkimuksessa näitä luokitteluja erilaisina kategorioina. Kategorioita ei ole aiemmassa tutkimuksessa tutkittu kuitenkaan tarkemmin representaatioita rakentavana tekijänä, eli myös tämä tuo uuden näkökulman aiheen tutkimukseen.

1.2 Aikaisempi tutkimus naispoliitikkojen representaatioista mediassa

Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että naispoliitikkoja ja -johtajia representoidaan mediassa usein stereotyyppisiin kategorioihin, kuten ulkonäköön, ikään, äitiyteen ja parisuhteeseen, liittyen. Carlin ja Winfrey (2009) tutkivat seksismiä ja sukupuolistereotyyppioita mediassa Yhdysvaltojen vuoden 2008 presidentinvaalien aikaan. Tarkastelun kohteena olivat Hillary Clinton ja Sarah Palin sekä heidän uutisointinsa ja representointinsa mediassa. Representaatioita rakennettiin erityisesti sukupuolen kategorian kautta. Molempien naisten uutisoinnissa keskityttiin huomattavan paljon ulkonäköön mutta toisiinsa verrattuna päinvastaisessa merkityksessä. Palinin representoimisessa keskityttiin hänen kategorisoimiseensa seksikkääksi ja nuorekkaaksi naiseksi, minkä vuoksi häntä ei nähty vakavasti otettavana kandidaattina vaaleissa. Tällainen representointi johtui hänen taustastaan kauneuskuningattarena, nuoresta iästään sekä pukeutumistyylistään. Palin rinnastettiin mediassa jopa seksinukkeeseen. Clinton taas representoitiin voimakkaana ja vakavasti otettavana poliitikkona mutta ei tarpeeksi viehättävänä ja feminiinisenä hänen ollessaan iäkkäämpi ja pukeutessaan housuihin mekkojen sijaan. Clintonia jopa pilkattiin mediassa ulkonäkönsä vuoksi. Sekä Palinia että Clintonia representoitiin myös äiteinä. Molempia naisia kuvattiin superäideiksi, jonka voisi ajatella olevan positiivinen representaatio, mutta se käännettiin mediassa negatiiviseksi. Palinin kohdalla kyseenalaistettiin hänen kykynsä tasapainotella viiden lapsen äidin ja poliitikon roolien välillä. Clinton taas nähtiin äitinä, joka jakaa kokemustaan nuoremmilleen mutta ei itse ole kyvykäs nousemaan johtavaan asemaan. Kategorioiden merkitys representaatioiden muodostumisessa näyttäytyy tässä tutkimuksessa erittäin vahvasti, vaikkei sitä suoraan käsitelläkään. Esimerkiksi kategorisoiminen kauneuskuningattareksi ja nuoreksi naiseksi aiheutti sen, ettei Palinia koettu vakavasti otettavaksi poliitikoksi. Lisäksi Palinin kategorisoiminen sekä poliitikoksi että äidiksi aiheutti mediassa ristiriidan, jonka myötä häntä representoitiin sekä huonona poliitikkona että huonona äitinä.

Insenga (2014) puolestaan tutki sitä, miten brittimedia representoi Iso-Britannian parlamentin naisjäseniä. Hän tutki kieltä, jolla naisia kuvattiin poliittisina toimijoina. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää toistuvia kuvaamisen tapoja sekä stereotyyppisointeja. Tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia kuin Carlinin ja Winfrey (2009) tutkimuksessa. Tutkimustulosten mukaan naispoliitikkoja representoitiin mediassa stereotyyppisesti erityisesti heidän sukupuolensa kautta. Naispoliitikkojen ulkonäkö oli keskeinen uutisoinnin kohde, ja siitä uutisoitiin huomattavasti enemmän kuin miespoliitikkojen ulkonäöstä. Kuten Carlinin ja Winfrey (2009) tutkimuksessa, myös Insengan (2014) tutkimuksessa käy ilmi, että naisten seksikkyyys vaikuttaa negatiivisesti

vakavasti otettavuuteen. Iäkkäämpiä naisia taas pidetään vakavasti otettavina poliitikkoina, mutta heidän ulkonäköään kommentoidaan negatiiviseen sävyyn, jopa pilkkaavasti. Ulkonäön lisäksi naispoliitikkoja representoitiin myös esimerkiksi heidän perhesuhteidensa kautta, kategorisoimalla heidät äideiksi ja vaimoiksi.

Suomessa naispoliitikkojen mediarepresentaatioita on tutkittu vähemmän. Kytölahti (2020) tutki Sanna Marinin representointia suomalaisessa mediassa hänen pääministeriksi valintansa aikoihin. Marin kuvattiin tyylikkäänä ja siististi pukeutuvana, mutta hänen pelkkään ulkonäkönsä ei juurikaan keskitytty Kytölahden tutkimissa artikkeleissa. Kytölahden mukaan tämä voi johtua siitä, että Marin "edustaa" sukupuoltaan oikein olemalla tarpeeksi feminiininen ja ammattimainen mutta ei kuitenkaan liian tyttömäinen. Liika tyttömäisyys näkyi yhtenä ongelmana Sarah Palinin tapauksessa, kun taas liian vähäinen feminiinisyys koettiin Hillary Clintonin ongelmaksi (vrt. Carlin & Winfrey 2009). Kytölahden tutkimustulosten mukaan Marinia representoitiin ennen kaikkea nuoren naisen ja äidin kategorioiden kautta. Marin kuvattiin siis nuorena naisena ja äitinä, joka yrittää tasapainoilla uransa ja yksityiselämänsä välillä. Hänestä annettiin kuva nuorena poliitikkona, jonka pitää osoittaa kykynsä johtaa valtiota onnistuneesti.

Virkkunen (2005) tutki artikkelissaan uutisointia liittyen Suomen ensimmäisen naispääministeri Anneli Jäätteenmäen virasta eroamiseen. Tarkastelun kohteena oli erityisesti Jäätteenmäen sukupuolen vaikutus uutisointiin. Tutkimustulokset osoittavat, että eroprosessin aikana Jäätteenmäen sukupuolta ei tuotu mediassa esiin. Päinvastoin sitä yritettiin jopa piilotella, jottei uutisointi vaikuttaisi seksistiseltä. Eron jälkeisessä uutisoinnissa sukupuoli taas on nostettu esiin negatiivisessa valossa. Jäätteenmäki kuvattiin vallanhaluisena, jääräpäisenä ja sitkeänä, mitkä voitaisiin perinteisesti ajatella hyvän poliitikon luonteeseen kuuluviksi piirteiksi. Tällainen luonteenlujuus käännettiin mediassa kuitenkin negatiiviseksi, sillä voimakastahtoisuus ei kuulu perinteiseen naiskuvaan. Myös Jäätteenmäen pätevyys kyseenalaistettiin.

Edellä mainittujen tutkimusten lisäksi naispoliitikkojen mediarepresentaatioihin liittyen on tehty Suomessa myös joitakin pro gradu -tutkimuksia. Aiemmasta tutkimuksesta nähdään, että naispoliitikkoja representoidaan stereotyyppisesti liittyen heidän sukupuoleensa, vaikka joskus sukupuoli pyritäänkin jättämään neutraaliksi. Ulkonäkö, ikä ja perhesuhteet nousevat kategorioina erityisen paljon esiin riippumatta siitä, onko tutkimusta tehty Suomessa vai ulkomailla. Erityisesti naisten ulkonäkö voidaan nähdä mediassa negatiivisena asiana, toipa sitä esille liikaa tai liian vähän. Aiempi tutkimus osoittaa lisäksi sen, että myös osaaminen ja ammatillinen pätevyys kuvataan mediassa usein sukupuoleen sidoksissa olevana asiana. Naispoliitikkojen pätevyyttä asemaansa kyseenalaistetaan, ja heiltä odotetaan usein kykyjensä todistamista. Tämä pätee erityisesti nuoriin naisiin, kun taas iäkkäämpien naispoliitikkojen katsotaan olevan kokeneempia, ja heidän pätevyytensä on helpompi ottaa vakavasti.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että medially on merkittävä rooli representaatioiden luojana ja välittäjänä.

2 TEOREETTINEN TAUSTA

Tässä luvussa perehdyn tutkimukseni teoreettiseen taustaan. Esittelen tutkimuksen keskeisimpiä käsitteitä ja teorioita sekä yleisellä tasolla että tarkemmin median kontekstiin sidottuina.

2.1 Representaatio ja todellisuus

Representaatio on laaja-alainen käsite, jonka merkitys ja soveltaminen vaihtelevat jonkin verran sen mukaan, minkä tieteenalan piirissä sitä käytetään (Knuuttila & Lehtinen 2010: 8). Hall (1997: 24) määrittelee representaation kolmella eri tavalla. Refleksiivisen eli heijastusteoreettisen määritelmän mukaan merkitys on asioissa, ihmisissä, ideoissa ja tapahtumissa, ja kieli toimii ikään kuin peilinä, joka heijastaa näitä merkityksiä, jotka ovat jo ennestään olemassa. Refleksiivisen merkityksen mukaan tutkimuksessa pyritään siis selvittämään, heijastaako representaatio todellisuutta. Intentionaalisen määritelmän mukaan puhuja tai kirjoittaja, kielen käyttäjä, ilmaisee merkityksen kielen kautta. Sanat tarkoittavat sitä, mitä kielen käyttäjä haluaa niiden tarkoittavan. Tutkimuksen keskiössä on siis selvittää, mitä kielen käyttäjä pyrkii representaatiolla sanomaan. (Hall 1997: 24–25.) Kolmas, konstruktivistinen, teoria on teorioista kokonaisvaltaisin, sillä se ottaa huomioon myös representaation sosiaalisen luonteen. Merkitykset ja todellisuus rakentuvat siis kielessä, eli asiat tai kielen käyttäjät itse eivät sisällä tai luo merkityksiä. (Hall 1997: 15, 24–25.) Tutkimuksessa keskitytään siis siihen, miten ja millaisin keinoin representaatio kuvaa ja luo todellisuutta (Fairclough 1997: 136; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 46). Yhtenä keskeisimpänä keinona toimii esimerkiksi sanavalinnat (Fairclough 1997: 143). Tässä tutkimuksessa representaation käsite nojaa erityisesti Hallin määritelmään konstruktivistisesta representaatiosta, mutta

myös kaksi muuta representaation määritelmää ovat mukana työssä, sillä kaikki kolme toimivat osin päällekkäin keskenään.

Merkitykset rakentuvat aiempiin representaatioihin suhteutettuna (Paasonen 2010: 41–42; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 46). Tällöin puhutaan representaatiojärjestelmästä (Paasonen 2010: 42). Sen lisäksi, että representaatiot rakentuvat suhteessa aiempiin, vuosikymmenien ja jopa vuosisatojen aikana muodostuneisiin representaatioihin, niin myös representaatioiden vastaanottajat, kuten kuvan katsojat tai tekstin lukijat, liittävätkin ja tulkitsevat niitä suhteessa aiemmin näkemäänsä ja lukemaansa (Paasonen 2010: 42). Tämän vuoksi ihmisillä on siis tietty käsitys siitä, millainen henkilö esimerkiksi pääministeri on tyypillisesti ulkoisilta ominaisuuksiltaan. Tähän käsitykseen he vertaavat uusia representaatioita, joita pääministeristä rakennetaan. Mielikuvat ja merkitykset ovat kulttuurikohtaisia, eli ne voivat muuttua kulttuurista, ajasta ja paikasta toiseen (Hall 1997: 61). Tämä on keskeinen lähtökohta representaatioon: ihmiset, asiat ja tapahtumat eivät itsessään sisällä tiettyjä, vakiintuneita merkityksiä, vaan niitä luodaan kielen avulla (Hall 1997: 61). Koska representaatiot rakentuvat representaatiojärjestelmän mukaisesti suhteessa aiempiin representaatioihin ja ihmisten tulkintoihin, voi perinteisiä representaatioita olla vaikea muokata tai päästä niistä eroon (Paasonen 2010: 42).

Vaikka merkitykset rakentuvat osittain aiempiin representaatioihin suhteutettuna, on myös nykyhetkellä osansa niiden muodostumisessa. Merkitykset rakentuvat aina myös suhteessa sen hetkiseen asiayhteyteen, vuorovaikutustilanteeseen, toimintaympäristöön ja yhteiskunnalliseen tilaan (Heikkinen 2012: 88; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 20–21). Merkitykset eivät siis ole pysyviä vaan syntyvät vuorovaikutuksessa puhujan ja kuulijan, kirjoittajan ja lukijan sekä kielen ja kontekstin välillä (Rossi 2010: 270; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 22). Eli uutistekstissä merkityksen luomiseen osallistuvat kielen lisäksi sekä tekstin kirjoittaja toimittaja että tekstin tulkitsija eli lukija ja uutisen konteksti eli lehti tai verkkosivu, jossa se ilmestyy. Faircloughn (1997: 28) mukaan teksteillä voi olla useita erilaisia merkityksiä sen mukaan, miten tekstien vastaanottajat niitä tulkitsevat.

Kieli, ja samalla myös representaatio, on sosiaalinen ja kulttuurinen ilmiö, joka rakentuu suhteessa yhteiskunnalliseen tilanteeseen, sosiaalisiin normeihin ja vallan rakenteisiin (Hall 1997: 25; Heikkinen 2012: 88; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 21). Se, miten erilaisia ihmisryhmiä kuvataan vaikuttaa siihen, mitä näistä ihmisryhmistä ajatellaan. Se, mitä erilaisista ihmisryhmistä ajatellaan vaikuttaa taas siihen, millaisia representaatioita niistä rakennetaan. Representaatiot vaikuttavat myös siihen, miten jokainen meistä näkee itsensä osana yhteiskuntaa ja sen sosiaalisia suhteita. Se, miten esimerkiksi naisia ja naiseutta representoidaan vaikuttaa sekä siihen, millaisena naiset nähdään että siihen, millaisena naiset näkevät itsensä. Representaatiot heijastavat toisaalta historiallisia, toisaalta ajalleen tyypillisiä yhteiskunnallisia ja kulttuurisia arvoja

sekä toimintamalleja ja osallistuvat niiden muokkaamiseen ja välittämiseen. Esimerkiksi sukupuolta luodaan niin kulttuurisissa teksteissä, kuten kirjoissa, elokuvissa, mainoksissa ja musiikkivideoissa kuin myös institutionaalisissa käytänteissä, kuten koulussa, uskonnossa ja perheen keskuudessa sekä arkisissa teoissa, kuten pukeutumisessa, hiustyyliessä ja puhetavoissa. (Paasonen 2010: 41, 45–47.)

Kehon ja sen olemuksen tutkimiseen representatiivisesta näkökulmasta liittyy olennaisesti habituksen käsite (Parviainen ym. 2016: 13–15). Yksilö sisäistää olosuhteiden, kasvatuksen, kokemusten ja elämäntapojen kautta erilaisia normeja, jotka taas ilmenevät esimerkiksi käyttäytymistottumuksina eli habituksena (Bourdieu 1990: 52–65; Maton 2008: 51). Kehoa pidetään siis sosiaalisesti muodostuneena konstruktiona. Habitukseen katsotaan kuuluvan keho ja sen liikkeet sekä tyyllilliset piirteet, jotka liitetään tiettyyn ihmisryhmään tai -luokkaan (Nikunen 2016: 71; Parviainen ym. 2016: 13). Esimerkiksi sukupuoli määritetään monelta osin näköhavainnon perusteella (Palin 2004: 238). Representatiivisen näkökulman lisäksi kehollisuutta voidaan tarkastella myös sen tilallisuuden kannalta, mihin liittyy esimerkiksi kehon paikantuminen tilaan (Parviainen ym. 2016: 15). Tilaan paikantuminen koostuu taas esimerkiksi kehon rakenteesta ja asennosta sekä ihmisten välisistä suhteista (Enges, Heimo, Mahlamäki & Virtanen 2015: 133).

2.2 Kategoriat representaation perustana

Kategorioiden rooli representaatioiden rakentumisessa on merkittävä. Kategorisoimisella tarkoitetaan ihmisten ja asioiden luokittelua erilaisiin ryhmiin (Juhila, Jokinen & Suoninen 2012b: 18). Tällaiset luokittelujärjestelmät ovat kulttuurisia, eli esimerkiksi kategorioiden ominaispiirteet sekä määreet ja merkitykset voivat vaihdella kulttuurista toiseen (Juhila ym. 2012b: 19). Ihmisiä on mahdollista kuvailla useilla eri kategorioilla, eli hänellä voi olla jäsenyys monissa erilaisissa kategorioissa (Juhila ym. 2012b: 27). Sanna Marin voi siis kuulua esimerkiksi kategorioihin pääministeri, äiti ja nainen riippuen tilanteesta, jossa hän on ja siitä, kuka häntä määrittelee. Se, joka kategorisoi, tekee valintoja käsillä olevassa tilanteessa (Juhila ym. 2012b: 27). Mediateksteissä valinnat kategorisoinnin suhteen tekee toimittaja muun muassa eri sanavalintoja hyödyntäen. Katteoria voi vaihdella myös sen mukaan, onko määrittelijänä yksilö itse vai joku toinen (Juhila ym. 2012a: 55–58).

Ihmisten lisäksi kategorisoimme myös muita asioita, esimerkiksi paikkoja. Näihin ei-personoituihin kategorioihin liitetään kuitenkin myös personoituja kategorioita. Tiedämme esimerkiksi, millä asuinalueella kotipaikkakunnallamme asuvat kaikista

rikkaimmat ihmiset. (Juhila ym. 2012a: 58–59.) Meillä on siis odotuksia siitä, mihin kategorioihin kuuluvia ihmisiä tietyissä paikoissa tai ympäristöissä yleensä esiintyy. Pääministerin odotetaan esiintyvän esimerkiksi Eduskuntatalossa, ei yökerhossa.

Kategoriat syntyvät, kun asioita tai ihmisiä luokitellaan ja nimetään (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 9–10). Kategorioiden syntymiseen vaikuttavat historiassa muodostuneet, ihmisten ja asioiden luokittelussa hyödynnetyt käytännöt (Juhila ym. 2012a: 46). Kategorioiden luomiseen liittyy aina valintojen tekemistä (Juhila ym. 2012a: 52). Tässä tutkimuksessa valinnat liittyvät erityisesti toimittajiin ja heidän käyttämänsä kieleen. Keskeistä on kuitenkin myös se, että ihmiset osaavat tunnistaa erilaiset kategoriat, sillä ilman tätä tunnistamisen taitoa merkityksellisiä kategorioita voisi jäädä huomaamatta (Juhila ym. 2012a: 52). Kategoriat ovat kontekstisidonnaisia eli niiden muodostumiseen vaikuttaa se, missä, miten ja kuka kategorian muodostaa. Kategorioiden merkitys on siis tilanteesta riippuvainen. (Juhila ym. 2012a: 75.) Uutisteksteissä kategorioiden, ja niiden myötä representaatioiden, rakentumiseen vaikuttavat näin ollen lehti, jossa uutinen julkaistaan, toimittajan tekemät kielelliset valinnat sekä aikaisemmat aiheesta kirjoitetut uutiset. Osaamme tunnistaa kontekstin ja tehdä siitä päätelmiä osana kulttuurista tietovarantoamme ja näin ollen tunnistaa, mikä merkitys milläkin kategoriolla on (Juhila ym. 2012a: 76). Koska ihminen tai asia, jota kuvataan voi kuulua useampaan kuin yhteen kategoriaan, määrittyy kontekstin perusteella se, mikä kategoria on muita sopivampi kuvaamaan tiettyä ihmistä tai asiaa tietyssä tilanteessa (Juhila ym. 2012a: 78). Esimerkiksi Sanna Marin on sekä pääministeri että äiti, mutta eduskunnan istunnon kontekstissa hänet nähdään erityisesti pääministerinä, kun taas kotioloissa äitinä.

Kategorioihin liitetään erilaisia määreitä, jotka ovat toimintoja, ominaisuuksia, motiiveja, oikeuksia, velvollisuuksia, tietoja ja kompetensseja. Näiden määreiden kesken käydään jatkuvaa kamppailua siitä, millaiset määreet liitetään mihinkin kategoriaan. Esimerkiksi kansanedustaja voidaan nähdä sekä oman edun, kansan edun että puolueen edun ajajana tilanteesta riippuen. (Juhila ym. 2012a: 61–62.) Pääministeriin taas liitetään ulkoisista ominaisuuksista esimerkiksi tyylikäs ja siisti pukeutuminen (Kytölähti 2020: 30). Koska tietyt määreet ovat ajan kuluessa vakiintuneet tiettyihin kategorioihin liitettäviksi, vaikuttavat ne merkittävästi tietynlaisten representaatioiden syntymiseen (Paasonen 2010: 41–42; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 46). Kategorioihin voidaan viitata niitä suoraan mainitsematta käyttämällä edellä mainittuja määreitä. Käytettyjen määreiden tulee olla kulttuurisesti tunnistettavissa sidonnaiseksi johonkin tiettyyn kategoriaan. (Juhila ym. 2012a: 63–64.) Kategoria voi siis olla pääteltävissä tekstistä, vaikei sitä mainittaisikaan suoraan (Juhila ym. 2012a: 68). Tiedämme esimerkiksi, että pääministerin toimintoihin ja velvollisuuksiin kuuluvat erilaiset valtiovierailut. Jos Sanna Marinin uutisoidaan olevan valtiovierailulla Ruotsissa, ei uutisessa tarvitse siis välttämättä erikseen tuoda esiin Marinin pääministeriyttä, sillä

osaamme päätellä sen mainittujen määreiden perusteella. Sen sijaan Marinin pukeutuminen nahkatakkiin virallisen valtiovierailun aikana poikkeaa määreistä, joita liitämme pääministerin ulkoiseen olemukseen, etenkin virallisessa kontekstissa. Uutisissa voidaanakin hyödyntää tehokeinona tällaista kategorian ja määreen epäsuhtaa eli tilannetta, jossa johonkin tiettyyn kategoriaan liitetään määre, joka ei ole kulttuurisen ymmärryksemme piirissä (Juhila ym. 2012a: 67).

Kun yksilö kuuluu useampaan kategoriaan, joihin liitettävät määreet ovat ristiriidassa keskenään, puhutaan konfliktoituvista ryhmäjäsenyyksistä. Tällöin yksilö määritellään usein poikkeavaksi. Kun taas yksilö ei täytä määreitä, joita hänen kategoriansa jäsenyyteen liitetään, puhutaan kategorijäsenyydestä poikkeamisesta. Yksilön jäsenyys kategoriassa voi kyseenalaistua, mikäli hän jatkuvasti epäonnistuu määreiden täyttämässä. Tällöin hän saattaa synnyttää uuden jäsenyyden uudessa kategoriassa, johon liitetään uusia määreitä. (Juhila 2012: 204–206.)

Kategoriat liittyvät vahvasti moraaliseen järjestykseen. Tällä tarkoitetaan sitä, että kategorioiden määreistä etenkin velvollisuuksiin ja oikeuksiin liittyy erilaisia moraalisia oletuksia ja odotuksia. Rakentamalla erilaisia kategorioita luodaan siis samalla moraalista järjestystä. Kulttuurisesti hyväksytyllä moraalisella järjestyksellä viitataan siihen, että jotain tapahtuu niin kuin on kulttuurisesti tuttua ja odotettua, eli toiminta tunnustetaan oikeaksi. (Juhila ym. 2012a: 70–72.)

Kategorisointi voi olla myös stereotypisoivaa, jolloin yksilöt tulevat esitettyiksi yksinkertaistavasti yhden kategorijäsenyyden kautta. Tällaisia kategorioita ovat esimerkiksi ikä, sukupuoli, uskonto ja ihonväri. Kategorioiden jäseniä ja heidän toimintaansa tarkastellaan tällöin suhteessa kyseiseen kategoriaan liitettäviin stereotyyppisiin ominaisuuksiin. (Juhila 2012: 184–185.) Ulkoisilla ominaisuuksilla on siis suuri merkitys kategorioiden ja niiden myötä myös representaatioiden muodostamisessa.

2.3 Representaatiot mediassa

Eri mediat ovat keskeisessä roolissa yhteiskunnallisista asioista, kuten poliittisista ilmiöistä ja henkilöistä, uutisoitaessa (Fairclough 1997: 62). Samalla median rakentamat, ylläpitämät ja vahvistamat kuvat muun muassa sukupuolesta ja seksuaalisuudesta vaikuttavat ihmisten käsityksiin yhteiskunnan valtasuhteista (Kyrölä 2006: 156–158; Ruoho 2006: 186; Paasonen 2010: 41; Herkman 2011: 83–84). Mediatekstit eivät siis vain heijasta todellisuutta vaan myös välittävät tätä kuvaa sekä rakentavat sitä eli luovat todellisuutta ja samalla representaatioita (Fairclough 1997: 136). Mediateksteissä voidaan siis nähdä Hallin (1997: 24–25) refleksiivisen ja konstruktivistisen representaation määritelmien päällekkäisyys. Median luomiin ja välittämiin representaatioihin

voivat vaikuttaa tiedotusvälineiden ja toimittajien mielipiteet, arvot, asenteet ja tavoitteet sekä lukijan, katsojan tai kuulijan omat tulkinnat (Uimonen & Ikävalko 1996: 189–190). Representaatioita luodaan mediassa esimerkiksi kielen, kameratyön ja kuvanmuokkauksen avulla (Fairclough 1997: 143; Paasonen 2010: 41).

Median rakentamien ja välittämien representaatioiden tarkastelu feministisen mediatutkimuksen näkökulmasta on saanut alkunsa maailmalla jo 1960-luvulla (Puustinen ym. 2006: 16; Ridell 2006: 184). Tuolloin kritiikin kohteena olivat erityisesti mainokset, elokuvat, televisiosarjat ja naistenlehdet, jotka pitivät yllä naisia vähättelevää sukupuoli-ideologiaa. Stereotyyppisten naiskuvien ja -ihanteiden tilalle haluttiin todennukaisia ja aitoja esikuvia, joihin katsojat ja lukijat voisivat samaistua. (Paasonen 2010: 43.) Suomessa joukkoviestinnän ja erityisesti uutisjournalismin tutkimukseen on siirrytty kuitenkin vasta 1990-luvulla (Ridell 2006: 205). Nykyään feministinen mediatutkimus keskittyy tarkastelemaan mediassa luotavia, vahvistettavia, muokattavia ja välitettäviä representaatioita sukupuolista (Puustinen ym. 2006: 8). Tarkastelun kohteena on muun muassa se, miten sukupuolten välisiä eroja esimerkiksi yhteiskunnalliseen asemaan ja rooleihin liittyen kuvataan mediassa. Myös sukupuolen ja seksuaalisuuden yhteys yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin rakenteisiin, kuten ikään ja etnisyyteen, kiinnostaa. (Puustinen ym. 2006: 16.) Naisrepresentaatiota ei enää useinkaan pidetä oikeana tai vääränä, vaan eri representaatioiden avulla pyritään ennemmin saamaan aikaan keskustelua ylipäänsä naisten representoimisesta mediassa tai heidän yhteiskunnallisen asemansa muutoksesta (Puustinen ym. 2006: 29).

Feministisen tutkimuksen taustalla vaikuttaa konstruktionistinen sukupuolikäsitys, jonka mukaan naisten ja miesten välille luodaan hierarkkinen suhde, jota toisinnetaan mutta ei juurikaan kyseenalaisteta yhteiskunnallisissa käytännöissä, kuten mediassa (Puustinen ym. 2006: 19). Feministisessä tutkimuksessa pyritään kyseenalaistamaan ja purkamaan näitä hierarkioita (Kyrölä 2006: 162). Konstruktionistinen käsitys sukupuolesta on siis binäärinen, eli sukupuolia ajatellaan olevan kaksi biologian määrittämää: mies ja nainen. Näitä biologisia sukupuolia kuitenkin rakennetaan sosiaalisissa käytännöissä esimerkiksi luokittelun ja nimeämisten eli kategorioiden kautta. Käsitys sukupuolesta on siis kielellisesti ja kulttuurisesti rakentuva. (Puustinen ym. 2006: 19–20, 30.)

Pohdittaessa representaatioiden suhdetta mediaan ja politiikkaan nousee keskeisenä käsitteenä esiin valta. Valta liittyy olennaisesti representaatioihin ja on osa niitä. Valta merkitä, nimittää ja luokitella. Valta representoida ihmisiä ja asioita tietyllä tavalla. Valta valita, mistä asioista ja miten on mahdollista puhua, ja mitä asioita on mahdollista tehdä näkyväksi. (Hall 1997: 259; Rossi 2010: 263, 270.) Representaatioiden avulla on mahdollista esimerkiksi saada vaikutusvaltaa, vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin sekä ajaa omia asioitaan (Uimonen & Ikävalko 1996: 23). Mediassa valtaa käyttävät erityisesti toimittajat, jotka valinnoillaan vaikuttavat siihen, millaisia representaatioita

tekstissä rakentuu. Valinnat voivat koskea sitä, mitä tekstiin on ylipäänsä sisällytetty tai mitä jätetty sen ulkopuolelle tai sitä, mitä asioita ilmaistaan suoraan ja mitä epäsuorasti. Myös se, millaisia kategorisointeja representaatioiden taustalla on, liittyy keskeisesti tekstin kirjoitusprosessin aikaisiin valintoihin. (Fairclough 1997: 136.)

Mediassa rakennettaviin representaatioihin ja valtaan liittyy olennaisesti myös moniäänisyyden käsite. Moniäänisyydellä tarkoitetaan kielenkäyttöä, jossa on läsnä useammasta eri lähteestä peräisin olevaa ääntä. Kielen käyttäjä siis referoi jonkun muun ääntä eli esimerkiksi puhetta tai tekstiä omassaan. Äänet voivat erottua toisistaan selkeästi tai olla osittain päällekkäisiä. Moniäänisyyttä voidaan ilmaista esimerkiksi suorien ja epäsuorien lainausten sekä presuppositioiden eli taustaoletusten ja kieltojen avulla. Kun tekstissä on läsnä monta ääntä, on siinä samalla läsnä myös monia kielenkäyttötilanteita eli konteksteja, jotka voivat vaikuttaa siihen, miten tekstiä tulkitaan. (Kalliokoski 2005: 9–10, 34; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 107–111.) Moniäänisyys voidaan nähdä myös representointina, sillä siinä rakennetaan tietoa ja kuvataan maailmaa esittämällä uudelleen toisten ääntä. Keskeistä on se, miten tätä ääntä esitetään. (Kalliokoski 2005: 10; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 110.) Tässä taas ovat merkittävässä roolissa kielen käyttäjien tekemät kielelliset valinnat. Nämä valinnat vaikuttavat siihen, millainen mielikuva kielestä tai kielen käyttäjästä saadaan. On myös kiinnostavaa tarkastella kuka tai ketkä ovat päässeet ääneen, ja keneltä se taas on evätty. (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 110.)

Median vaikutus politiikkaan on suuri. Sanotaan, että politiikka on medioitunut eli viihdeellistynyt ja kaupallistunut. Poliitikot esimerkiksi kiinnittävät huomiota medianäkyvyyteensä ja esiintymiseensä mediassa. Sekä ulkonäkö että persoona ovat keskeinen osa julkisuuskuvaa. (Herkman 2011: 22–24, 26.) Mediajulkisuutta saavat osakseen erityisesti korkeassa asemassa olevat poliitikot, esimerkiksi pääministeri ja presidentti sekä poliitikot, joiden yksityiselämässä tapahtuu median näkökulmasta jotain kiinnostavaa (Herkman 2011: 30). Mediajulkisuudessa keskeistä on henkilölähtöisyys, jonka mahdollistaa yksityiselämän ja julkisuuden välisten suhteiden muuttuminen (Herkman 2011: 25, 32). Teknologian ja joukkoviestinnän kehittyessä julkisuuden henkilöiden yksityiselämästä on tullut monella tapaa julkista tietoa. Tavoitteena on antaa kansalaisille kuva siitä, millainen henkilö poliitikko todella on ja luoda tätä kautta luottamusta ja samaistuttavuutta (Niemi 2006: 229). Yksityiselämästä uutisoidaan usein häiriötekijänä ja julkisuutta turmelevana asiana (Ruoho 2006: 172). Media voi tuoda esiin jopa sellaisia asioita poliitikkojen yksityiselämästä, jotka vaikuttavat heidän uskottavuuteensa poliitikkoina (Herkman 2011: 58). Kun yksityisestä tulee julkista, salaisuudet paljastuvat ja syntyy kohuja. Mediajulkisuudessa esiintyvien täytyykin miettiä tarkkaan, mitä paljastetaan ja mitä taas ei (Herkman 2011: 92). Joskus se ei kuitenkaan ole oma valinta, sillä nykypäivänä kännykkäkamerat ovat tehneet esimerkiksi valokuvien ja videoiden välittämisen medialle hyvinkin helpoksi.

Perinteisesti mediassa on uutisoitu poliitikkojen perhe-elämästä ja liikuntaharrastuksista, pyrkien korostamaan heidän hyviä puoliaan. Esimerkiksi lasten, eläinten ja urheilijoiden kanssa esiintymisen on ajateltu edesauttavan tässä. (Uimonen & Ikävalko 1996: 68; Niemi 2006: 251–255.) Erityisesti naispoliitikkojen yksityiselämää pidetään kiinnostavana uutisoinnin aiheena (Ruoho 2006: 172). Naisista uutisoitaessa keskittyvät uutiset erityisesti naisen ulkonäköön, ikään, rooliin perheessä tai seksuaaliseen vetovoimaan. Tämä pätee niin poliitikkoihin, julkisuuden henkilöihin kuin ”tavallisiin” naisiin. (Gill 2007: 115–116.) Naiset on nähty mediassa siis erityisesti sukupuolensa edustajina. Tällaisen perinteisten sukupuolirepresentaation vahvistaminen vaikeuttaa naisten pääsyä asiantuntijaroleihin esimerkiksi poliittisissa aiheissa. (Ruoho 2006: 186–187.) Yksityiselämänsä kiinnostavuudesta huolimatta on naisista läpi historian uutisoitu huomattavasti vähemmän kuin miehistä. Naiset ovat olleet mediassa jopa näkymättömiä. Tutkimusten mukaan vielä 2000-luvun puolivälissä naiset edustivat uutisissa ainoastaan neljännesosaa. Naisista on uutisoitu eniten ”perinteisiin” feminiinisiin aloihin, kuten terveyteen ja sosiaaliasioihin liittyen, kun taas esimerkiksi politiikkaan, talouteen ja liiketoimintaan liittyen uutisointi on ollut vähäistä. (Gill 2007: 114–115.)

3 AINEISTO JA METODIT

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen aineiston ja perustelen, miksi olen valinnut analysoitavaksi juuri uutisia. Lisäksi kerron tutkimuksessa hyödynnetystä metodista ja siitä, miten olen sitä soveltanut analyysissa.

3.1 Aineistona verkkouutiset

Tässä tutkimuksessa aineistona toimivat Sanna Marinin ulkonäköön keskittyvät verkkouutiset. Tutkimusaineisto koostuu sanoma-, iltapäivä- ja aikakauslehdistä, koska ne ovat keskeisiä poliittisen uutisoinnin lähteitä ja samalla merkittäviä representaatioiden rakentajia ja välittäjiä (Fairclough 1997: 136; Paasonen 2010: 41). Lisäksi sanoma- ja iltapäivälehdet sekä perinteisistä aikakauslehdistä poiketen myös Seiska, tuottavat politiikan tapahtumista ja poliitikoista uutisia reaaliaikaisesti. Uutiset ovat siis aina julkaisuhetkellään tuoreita. Uutisten merkitys representaatioiden rakentajana on merkittävä myös tältä osin, sillä ne ovat hetki hetkeltä mukana ihmisten arjessa ja tiedonvälityksessä.

Aineisto on peräisin Helsingin Sanomien, Ilta-Sanomien, Iltalehden ja Seiskan digilehdistä sekä Ylen verkkouutispalvelusta. Aineiston lähteiksi on valittu nämä neljä digilehteä, koska ne tavoittavat Suomessa eniten ihmisiä. Helsingin Sanomat on Suomen luetuin kärkimedialehti, Ilta-Sanomat ja Iltalehti ovat kaksi Suomen luetuinta iltapäivälehteä, ja Seiska on Suomen luetuin yleisaikakauslehti (KMT 2022). Yle taas valikoitui aineiston lähteeksi, koska suomalaiset pitävät sen uutisointia kaikista luotettavimpana Uutismedian liiton toteuttaman tutkimuksen mukaan (HS 2021). Jokainen edellä mainituista lehdistä sekä Yle ilmoittavat olevansa poliittisesti sitoutumattomia, joten poliittiset mielipiteet eivät vaikuta uutisointiin.

Aineistoksi halusin uutiset, koska sitä pidetään neutraalina ja tasapuolisena tekstilajina (Fairclough 1997: 62). Aineiston ulkopuolelle on rajattu esimerkiksi kolumnit ja kommentit, sillä niiden kirjoittajat ilmaisevat usein oman mielipiteensä ainakin jollain asteella. Aineiston haussa hyödynsin digilehtien ja Ylen hakukoneita. Hakukoneisiin voi syöttää hakusanan ja aikavälin, jolta aineistoa haluaa hakea. Hakusanana toimi Sanna Marin, joten hakukone etsi viimeisen vuoden ajalta (lokakuu 2021 - syyskuu 2022) kaikki ne uutiset ja muut kirjoitukset, joiden otsikossa tai muualla tekstissä mainitaan Sanna Marin. Tällä ensimmäisellä aineistohauulla löytyi noin 2700 kirjoitusta, jotka edustivat eri tekstilajeja. Tutkimuksen lopulliseen aineistoon on rajattu tästä isosta tekstimassasta mukaan ainoastaan uutiset, joiden otsikossa mainitaan jollain tavalla Marinin ulkoinen olemus. Aineistoksi muodostui 43 uutistekstiä. Rajasin aineiston ulkonäköön keskittyvään uutisointiin, koska aikaisempi tutkimus oli tuonut ilmi ulkonäön keskeisen roolin naispoliitikoista uutisoitaessa.

Kategoria-analyysin aineistot jaetaan yleensä institutionaalisiin ja ei-institutionaalisiin kontekstinsa pohjalta. Institutionaalisia aineistoja ovat esimerkiksi erilaisissa virastoissa, laitoksissa ja yrityksissä käydyt keskustelut ja tuotetut tekstit. Ei-institutionaalisia aineistoja taas ovat esimerkiksi perheenjäsenten kanssa käydyt keskustelut. Lisäksi aineistot jaetaan luonnollisiin ja ei-luonnollisiin sen mukaan, ovatko aineistot muodostuneet riippumatta tutkijasta vai siten, että tutkija on ne hankkinut tutkimustaan varten. Aina raja ei ole selkeä, mutta kontekstin avulla on mahdollista tehdä päätelmiä. (Juhila ym. 2012a: 83–85.) Tässä tutkimuksessa aineisto on siis institutionaalista ja luonnollista.

Aineiston analyysissä tarkastelen uutisesta ainoastaan sen kirjoitettua tekstiä, sillä representaatioita rakentavat kategorisoinnit kiinnittyvät erityisesti kielellisiin kuvauksiin. Kuvia ja osaan uutisista upotettua videomateriaalia ei analysoida. Päätökseen rajata aineisto ainoastaan uutisten kielelliseen materiaaliin vaikutti myös tutkimuksen rajallinen laajuus.

3.2 Kategoria-analyysin soveltaminen representaatioiden tutkimuksessa

Metodisesti tutkimukseni nojaa kategoria-analyysiin, joka keskittyy tarkastelemaan sitä, miten kategorioita käytetään ja millaisia seurauksia eri kategorioiden valitsemisella on jossakin tilanteessa tai ilmiössä (Juhila ym. 2012a: 51, 53), tässä tapauksessa representaatioiden rakentumisessa. Representaatioiden analyysissä keskeistä on tarkastella sitä, miten ja millaisin keinoin todellisuutta rakennetaan (Fairclough 1997: 136; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 46). Analysoin siis kategoria-analyysin avulla, miten

representaatiot hyödyntävät erilaisia kategorioita rakentaessaan tietynlaista mielikuvaa Marinista. Yksi representaatio rakentuu useista erilaisista kategorioista, jotka voivat olla jopa keskenään ristiriitaisia. Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen, joten analyysissa keskitytään aineistona toimivien uutisten kielellisiin piirteisiin ja niiden laatuun. Laadullisen tutkimuksen keskiössä on tutkittavien ilmiöiden ja tapahtumien yksityiskohtainen kuvailu, selittäminen ja ymmärtäminen (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 121–122).

Kategoria-analyysia tehtäessä tutkimusaihe painottuu ja ohjaa analyysin suuntautumista tiettyihin aineistosta nouseviin kategorioihin. Tämä johtuu siitä, että kategorioita ja niihin viittaavia vihjeitä on kaikessa aineistossa niin paljon, että tutkijan katse ohjautuu väistämättä tutkimusaiheen mukaisiin kategorioihin. Katseen rajallisuus on hyvä tiedostaa, ettei yllättäviä, tutkimuksen kannalta merkittäviä kategorioita jää huomaamatta. (Juhila ym. 2012a: 86.) Pysin analyysissa keskittymään aineiston kokonaisvaltaiseen tarkasteluun ja huomioimaan mahdollisimman kattavasti aineistosta esiin nousevat, aiheeseen liittyvät kategoriat.

Aloitin analyysin tutustumalla aineistoon. Silmäilin aineiston läpi useampaan kertaan ja syvemmin luin sen kahdesti. Tarkastelin lukiessani, missä kohdin tekstiä Marina kategorisoidaan jollain tavalla ja kirjoitin kaikki huomioni yksityiskohtaisesti ylös. Keskityin erityisesti toimittajien sanavalintoihin, kuten adjektiiveihin ja verbeihin, joiden avulla jollain tavalla kuvailtiin Marinin ulkoista olemusta tai toimintaa. Erilaisia kategorioita löytyi aineistosta todella paljon. Hyvin keskeisenä esiin nousi kuitenkin pääministeri-kategoria, jonka risteäminen muiden kategorioiden kanssa osoittautui merkittäväksi representaatioita rakentavaksi tekijäksi.

Ryhmittelin kategorioita sekä niitä rakentavia kielellisiä valintoja samankaltaisuuksien mukaan, jolloin aloin hahmottamaan tekstistä esiin nousevia representaatioita. Kaiken kaikkiaan tekstistä nousi esiin 15 yksittäistä representaatiota. Tarkastelin näitä representaatioita tarkemmin esimerkiksi niitä rakentavien kielellisten piirteiden osalta, minkä seurauksena pyrin abstrahoimaan eli yhdistelemään edelleen kokonaisvaltaisempia representaatioita, joita muodostui lopulta kolme. Aineistosta muodostamani kolme representaatiota olen nimennyt seuraavasti: *tavallisuuden representaatio*, *rohkeuden representaatio* sekä *vastuuttomuuden representaatio*. Tietyn representaation esiintyminen ei painottunut tiettyyn mediaan. Näitä kolmea representaatiota tarkemmin analysoidessani huomioni kiinnittyi aineistosta toistuvasti esiin nousevaan kielen piirteeseen: moniäänisyyteen. Aloin ottamaan analyysissa huomioon siis myös sen, millaisia ääniä esimerkeissä nousee esiin. Lisäksi tarkastelin sitä, miten moniäänisyyttä on hyödynnetty Marinin kategorisoinnissa ja sitä, millainen vaikutus sillä on representaatioiden rakentumiseen. Moniäänisyys ja erityisesti äänen lainaus osoittautuikin yhdeksi keskeiseksi kielelliseksi keinoksi, jonka avulla kategorioita aineistossa rakennetaan.

Aineistosta muodostamani representaatiota havainnollistan esimerkkien avulla. Esimerkit olen pyrkinyt avaamaan mahdollisimman kattavasti kategorioiden ja niitä rakentavien kielellisten valintojen, kuten sanavalintojen ja moniäänisyyden, osalta. Sana-
navalinnoissa kiinnitin huomiota esimerkiksi Marinin ulkoisen olemuksen kuvailuun ja sen vaikutukseen representaatioiden positiiviseen tai negatiiviseen sävyyn. Kategorioiden liittyen tarkastelin myös niihin liitettäviä määreitä, kuten tiettyjä toimintoja, velvollisuuksia ja ominaisuuksia sekä sitä, miten nämä määreet vaikuttivat representaatioiden rakentumiseen.

4 MARININ REPRESENTAATIOUUTISISSA

Tässä luvussa esittelen tekemääni analyysia. Analyysin perusteella aineistosta nousee esiin kolme selkeää, toisistaan eroavaa representaatiota. Aloitan representaatioiden läpikäymisen kahdesta selvemmin positiivisesta representaatiosta ja päätän sen kahdesta muusta eroavaan negatiivisempaan representaatioon. Perusteluna esittämisjärjestykselle on se, että positiiviset representaatiot Marinista olivat negatiivisia yleisempiä. Havainnollistan analyysiani aineistoesimerkkien avulla. Esimerkit on valittu siten, että ne kuvaavat representaatioita mahdollisimman hyvin.

4.1 Tavallisuuden representaatio

Tässä representaatioissa Sanna Marin kuvataan aivan tavalliseksi kansalaiseksi. Tavallisuuden representaatiota rakennetaan erityisesti pääministeri-kategorian risteämällä esimerkiksi sellaisten kategorioiden kuin puoliso, äiti, nainen, juhlija ja perus-Sanna kanssa. Näihin kategorioihin kuuluvia ominaisuuksia ovat esimerkiksi samastuttavuus ja inhimillisyys, jollaisena Marinia uutisissa kuvataan. Samaistuttavuutta ja inhimillisyyttä tuodaan ilmi esimerkiksi sillä, että Marin viettää aikaa perheensä kanssa, harrastaa liikuntaa, käy festivaaleilla, kokee epävarmuuksia ja ilmaisee tunteensa avoimesti kuin kuka tahansa tavallinen kansalainen. Tällaiset toiminnot ovat ristiriidassa pääministeri-kategoriaan tyypillisesti liitettävien toimintojen kanssa, mikä edesauttaa tavallisuuden vaikutelman syntymisessä. On siis kyse konfliktoituvista ryhmäjäsenyyksistä (Juhila 2012: 204–205). Marinia ei kuvailla millään tavalla poikkeuksellisenä, eikä hänen ulkonäkönsä ylistetä tai toisaalta myöskään kritisoida. Sen sijaan Marinin ulkonäköön viitattaessa käytetään esimerkiksi adjektiiveja *luonnollinen* ja *arkinen*. Representaatioissa viitataan Marinin ulkoiseen olemukseen myös hä-

nen kehollisen habituksensa kautta. Tässä representaatioissa lukijalle pyritään antamaan mahdollisuus samaistua pääministeriin ja näyttämään, ettei hän ole asemastaan huolimatta millään tavalla ylivertainen tai poikkeava. Representaatio on selvästi positiivinen.

1) Lauantaina loppuunmyydyillä Ruisrock-festareilla hieraistiin silmiä, kun Suomen pääministeri osallistui juhlahumuun tavan kansan tapaan. (Seiska 10.7.2022)

Esimerkissä (1) Marinin tavallisuutta rakennetaan erityisesti pääministeri-kategorian ja juhlija-kategorian välisen risteymän avulla. Pääministeriksi Marin kategorisoidaan viittaamalla häneen tällä nimikkeellä. Marinin tavallisuutta taas korostetaan kertomalla hänen juhliseen *tavan kansan tapaan* eli samalla tavoin kuin kuka tahansa tavallinen kansalainen. Tavan kansan tapaan juhliminen on toimintaa, jota ei tavallisesti liitetä pääministeri-kategoriaan. Tämä näkyy esimerkissä siinä, että sen kuvataan aiheuttavan ihmetystä kansajuhljoissa. Ihmetykseen viitataan ilmauksella *hieraistiin silmiä*. Ihmisillä on odotuksia siitä, mihin kategorioihin kuuluvia ihmisiä missäkin paikoissa ja ympäristöissä esiintyy (Juhila ym. 2012a: 58–59). Pääministeri-kategoriaan liitettäviin toimintoihin ei perinteisesti kuulu juhliminen tai festivaaleilla käyminen, joten Marinin ei odoteta ilmestyvän festivaaleille tai ainakaan juhlijan kansan seassa. Se siis aiheuttaa hämmästyä. Marinin juhlimista pidetään niin ihmeellisenä ja uskomattomana asiana, että kansajuhljojen on täytynyt hieraista silmiään, jotta he todella uskovat näkemänsä pitävän paikkansa. Pääministerin sulautumista festivaal kansan joukkoon pidetään siis positiivisena asiana, sillä hän on tällöin kuin kuka tahansa. Tämä taas luo samaistuttavuutta. Marin kategorisoidaan epäsuorasti myös nuoreksi, sillä festivaaleilla juhlimista pidetään tyypillisesti nuoreen ikään yhdistettävänä toimintana. Marinin ikä nähdään siis tässä tapauksessa positiivisessa valossa.

Vaikkei esimerkissä (1) suoraan kuvailla Marinin ulkonäöllisiä resursseja esimerkiksi hänen hiustyyliänsä tai vaatetuksensa kautta, on ulkoinen olemus silti läsnä esimerkissä. Marin on fyysisesti läsnä festivaaleilla, eli hänen kehonsa on paikantunut tähän kyseiseen tilaan, festivaalialueelle. Marin ja hänen kehonsa ovat siis katseen kohteena. Tämän vahvistaa se, että ihmiset hieraisevat silmiään. Hänet siis havaitaan ja tunnistetaan.

Esimerkki (1) koostuu ainoastaan toimittajan omasta tekstistä, eli se on yksiääninen. Toimittaja on siis käyttänyt valtaansa eikä ole päästänyt ääneen muita kuin itsensä. Koska ääneen ei ole päästetty muita kuin toimittaja, on hänen äänensä näennäisesti ainoa, joka rakentaa Marinista tavallisuuden representaatiota. Vaikka esimerkin yksiäänisyyden perusteella saattaakin vaikuttaa siltä, että toimittajalla on kaikki valta rakentaa Marinista haluamaansa representaatiota, on se kuitenkin hieman tätä kompleksisempää. Representaatiot muodostuvat aina suhteessa kontekstiin (Rossi 2010: 270; Heikkinen 2012: 88; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 20–21). Uutisessa representaation

rakentumiseen vaikuttaa siis toimittajan tekemien valintojen lisäksi myös uutisen konteksti eli se media, jossa se ilmestyy. Toimittajan tekemiin valintoihin voi siis vaikuttaa esimerkiksi media-instituutioiden ideologiat ja valinnat eri diskurssien välillä sekä laajemmin jopa eri yhteiskunnalliset ideologiat ja valtasuhteet (Fairclough 1997: 138, 144).

2) Sanna Marin kuvattiin kävelyllä Markus-rakkaansa kanssa ilman turvamiehiä: tällainen on pääministerin city-tyyli. (Seiska 9.5.2022)

Esimerkissä (2) Marin kategorisoidaan sekä pääministeriksi että puolisoiksi ja hänen tavallisuuttaan rakennetaan näiden kategorioiden risteymän kautta. Pääministerikategoriaa rakennetaan kahdella eri tavalla. Ensinnäkin Mariniin viitataan suoraan kyseisellä tittelillä. Lisäksi Marinin kerrotaan olevan kävelyllä *ilman* turvamiehiä. Ilmi ei kuitenkaan tuoda sitä, että pääministeri liikkuu tyypillisesti turvamiesten kanssa. Se on kuitenkin olettamus eli presuppositio, joka vaikuttaa väitteen taustalla. Samalla se on myös toiminto ja oikeus, joka liitetään pääministeri-kategoriaan. Kategorioihin voidaan viitata niitä suoraan mainitsematta käyttämällä tällaisia määreitä (Juhila ym. 2012a: 63–64). Eli Marinin pääministeriys ilmaistaan myös tämän presupposition kautta. Puolison kategoriaan taas viitataan kertomalla Marinin olevan kävelyllä *Markus-rakkaansa* kanssa. *Rakas* on hellittelynimi, jota käytetään kehuna jostakin itselle kallisarvoisesta ja rakkaasta (VISK § 1078; Kielitoimiston sanakirja 2022i), yleensä esimerkiksi puolisoista. Esimerkissä (2) Marin on liikkeellä ilman turvamiehiä, mikä viittaa siihen, että hän on liikkeellä nimenomaan puolisona eikä pääministerinä. Tällä luodaan tavallisuuden representaatiota, sillä ilman turvamiehiä Marin ei kuulu niin selkeästi pääministeri-kategoriaan vaan on kuin kuka tahansa muu kadulla liikkuva henkilö.

Toimintansa, tässä tapauksessa kävelyn, kautta Marin kategorisoidaan esimerkiksi (2) myös liikunnalliseksi henkilöksi. Hän kävelee paikasta toiseen, mikä on arki-liikuntasuoritus. Kävely on fyysistä toimintaa, jossa kehon liike on keskiössä. Marinin ulkoiseen olemukseen viitataan esimerkiksi *city-tyylin* lisäksi siis myös hänen kehollisen habituksensa kautta. City-tyyliin viittaaminen kategorisoi Marinin kaupunkilaiseksi. Hänen ulkonäölliset resurssinsa ovat siis sellaisia, jotka liitetään tyypillisesti kaupunkilaisen kategoriaan. Marinin keholliseen habitukseen viittaa kävelyn lisäksi myös se, että Marin on *kuvattu* kävelyllä. Hänen kehonsa on siis jälleen ollut katseen kohteena, se on havaittu ja tunnistettu.

Muuten yksinäiseen esimerkkiin (2) tuo moniäänisyyttä edellä mainittu presuppositio, sillä se ottaa mukaan kielenkäyttöön toisenkin äänen (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 109). Toinen ääni ei kuitenkaan ole tunnistettavissa, sillä se on yleinen olettamus. Siinä ei siis käy ilmi, missä yhteydessä tai kuka oletuksen on ilmaissut. Koska havaittavissa on yleisen presupposition lisäksi ainoastaan toimittajan ääni, on hänen äänensä ainoa, joka näkyvästi rakentaa representaatiota. Toimittaja on siis tässäkin tapauksessa

päättänyt käyttää valtaansa evätäkseen muilta kuin itseltään mahdollisuuden rakentaa Marinista representaatiota. Kuitenkin, kuten esimerkissä (1) kävi ilmi, ei vallan käyttö uutisissa ja sen myötä representaatioiden rakentamisessa ole täysin yksiselitteistä, joten myös esimerkiksi media-instituutiot vaikuttavat representaation rakentamiseen vaikuttamalla toimittajan valintojen taustalla.

3) Meikittömänä ja hyvin arkisena esiintyvä pääministeri on videossaan nimittäin ulkonäköpaineiden äärellä. "Insta on siitä hurja paikka, että kaikki ovat siellä täydellisiä ja laittautuneita. Jokainen ihminen meistä oikeasti herää tukka pystyssä ja ihan omana itsenänsä." Maanantaina (16.1.) Sanna oli somekuvassaan laittautuneempi, kun hän informoi aluevaaleista. (Seiska 19.1.2022)

Esimerkissä (3) Marinin tavallisuutta rakennetaan erityisesti pääministeri-kategorian ja perus-Sannan kategorian välisellä risteymällä. Esimerkin alussa Marin kategorisoidaan pääministeriksi käyttämällä hänestä tätä kyseistä nimikettä. Lisäksi Marin kategorisoi itse itsensä yhdeksi *meistä* eli ilmaisee olevansa kuin kuka tahansa ihminen, joka kärsii ulkonäköpaineista. Marin siis ilmaisee, että jokainen ihminen, pääministeri mukaan lukien, herää tukka pystyssä ja omana itsenään. Tämä luo lukijalle tunteen samaistuttavuudesta ja siitä, että pääministerikin on vain ihan tavallinen ihminen, joka herää tukka pystyssä niin kuin kuka tahansa muukin. Epävarmuuksien ilmaiseminen korostaa poliitikon inhimillisyyttä ja asettaa hänet lähemmäksi tavallista kansalaista (Niemi 2006: 256). Esimerkissä (3) nousee esiin ajatus "me vastaan muut" -kategorisoinnista. Marin kategorisoi itsensä osaksi meitä mutta osittain jää epäselväksi, keneen meihin Marin viittaa. *Jokainen ihminen meistä* viittaa kuitenkin siihen, että Marin tarkoittaa meillä ihmisiä. Mutta se, tarkoittaako hän ihmisillä kaikkia maailman ihmisiä vai esimerkiksi suomalaisia, jää epäselväksi. Tällainen epäselvyys on kuitenkin tyypillistä sisäryhmien eli tässä tapauksessa *meidän* konstruoinnille (Pälli 2003: 98–102).

Pääministerin kategoriaan liitetään usein huoliteltu ja siisti ulkonäkö. Esimerkissä (3) Marinin kuvaillaan kuitenkin olevan meikitön ja hyvin arkisen näköinen. *Hyvin* on adverbi, jota käytetään vahvistus- ja tehostusanana (VISK § 388; Kielitoimiston sanakirja 2022b). Marinin arkista ulkonäköä siis korostetaan. Marin myös kategorisoi itsensä henkilöksi, joka herää tukka pystyssä. Näillä tavoin rakennetaan kategoriaa perus-Sannasta. Marinin arkinen ulkonäkö erottaa siis perus-Sannan pääministeristä. Koska Marin on tämän tutkimuksen aikaan Suomen pääministeri, kategorisoidaan hänet tällä hetkellä aina julkisesti esiintyessään ensisijaisesti ammattinsa mukaan. Esimerkissä (3) ulkonäköpaineista puhuu kuitenkin ennen kaikkea Sanna, ei pääministeri. Marinin kerrotaan olevan laittautuneempi kuvassa, jossa hän kertoo työasioistaan. Ero virallisista, työhön liittyvistä asioista, ja epävirallisista asioista puhuttaessa on siis selkeä Marinin ulkonäön perusteella. Aluevaaleista informoiminen on toiminta

ja velvollisuus, joka liittyy selkeästi pääministeri-kategoriaan, jolloin Marin on laittautuneempi ja täyttää näin ollen kategoriaan liitettävät määreet, kun taas ulkonäköpaineista puhuminen on epävirallisempaa, jolloin Marin esiintyy enemmän perus-Sanana kuin pääministerinä.

Väitteen *Jokainen ihminen meistä oikeasti herää tukka pystyssä ja ihan omana itsenään* taustalla vaikuttaa presuppositio eli oletus siitä, että vaikka *heräämme* omana itsenämme, niin joskus muulloin emme sellaisia kuitenkaan ole. Tämä näkyy Marinin mukaan Instagramissa, jossa kaikki ovat laittautuneita ja täydellisiä. Se, että on oma itsensä, tarkoittaa siis esimerkin perusteella epätäydellisyyttä ja sitä, ettei ole laittautunut. Presuppositio tuo muutenkin moniääniseen esimerkkiin (3) lisää moniäänisyyttä. Presuppositio lisää kielenkäyttöön kolmannen äänen, sillä se ottaa käyttöön uuden tekstin, diskurssin tai puheen (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 109). Kolmas ääni ei kuitenkaan ole tunnistettavissa, sillä se ei kerro, missä yhteydessä tai kuka oletuksen on ilmaissut. Olettamus on siis yleisellä tasolla esitetty.

Presupposition tunnistamattoman äänen lisäksi esimerkissä (3) kuultavia ääniä ovat toimittaja ja Marin itse. Marinin ääni on erotettu toimittajasta suoralla esityksellä, joka ilmaistaan sille tyypillisesti lainausmerkkejä käyttäen (Mäntynen 2005: 268; VISK § 1460). Tämän suoran lainauksen funktio on ennen kaikkea uudelleen esittää jotain, mitä Marin on sanonut aikaisemmin jossain toisessa kontekstissa. Toimittaja siis tuo Marinin äänen osaksi uutta kielenkäyttökontekstia eli uutista. Ääneen pääseminen on merkittävä osa kielenkäyttöön liittyvää valtaa (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 110). Toimittaja on tässä tapauksessa valinnut hyödyntää uutisessa myös Marinin itsensä ääntä referoimalla hänen sanomaansa. Vaikka Marinin ääni onkin esimerkissä kuuluvilla, ei hän oikeastaan pääse vaikuttamaan itse representaation rakentumiseen. Toimittaja on valinnut kyseisen referaatin, jolloin se on nimenomaan hän, joka uudelleen tuottaa Marinin ääntä, ei Marin itse. Marinin äänen uudelleen tuottamisen funktio on tässä tapauksessa ilmaista autenttisuutta. Sitaatti välittää ensikäden tietoa Marinin omista kokemuksista ja ajatuksista. Koska lainaus on näennäisesti suora, luo se uskottavuutta Marinin sanomisen todenperäisyydestä ja tuo lukijan näin ollen entistä lähemmäs Marinia. Todellisuus on kuitenkin se, että vaikka lainaus on näennäisesti sanatarkka, voi se olla hyvinkin stilisoitu (Haapanen 2017).

4) Videolla näkyy Marin, joka vetää leukoja. Suosittu liike näyttää sujuvan Marinilta kelvosti, eikä videolla nähdyt neljä liikettä ole ainoat pääministerin suorittamat leuanvedot. - Perheen kanssa leikkipuistossa. Olisi pitänyt kuvata ne ensimmäiset 5. Nämä menivät jo raskaammin, hän kirjoittaa videon ohessa. Sporttisesta sisällöstä huolimatta Marin on pukeutunut videossa nahkatakkiin. (Seiska 24.4.2022)

Mediassa uutisoidaan perinteisesti poliitikkojen perhe-elämästä ja liikuntaharrastuksista (Niemi 2006: 251–255), joista molemmat nousevat esiin esimerkissä (4). Marin kategorisoidaan erityisesti urheilulliseksi perheenäidiksi, mutta myös pääministeriys mainitaan viittaamalla Mariniin pääministerinä. Marinin tavallisuutta rakennaankin siis näiden kategorioiden risteämisellä. Pääministerin kategoriaan ei liitetä tyypillisesti esimerkissä nähtäviä spontaaneja urheilusuorituksia vaan asiallista ja hillittyä käytöstä. Tämän vuoksi kategorisointi rakentaakin tavallisuuden representatiota. Marin pitää puistossa hauskaa perheensä kanssa kuin kuka tahansa. Urheilullisen perheenäidin kategoriaa rakennetaan sillä, että Marin on perheensä kanssa leikkipuistossa ja sillä, että hän on päätenyt vetämään siellä leukoja, joka on vaativa urheilullinen suoritus. Leukojen vetämisen kerrotaan sujuvan *kelvosti* eli hyvin (Kielitoimiston sanakirja 2022e), mistä voidaan vetää johtopäätöksiä Marinin hyvästä fyysisestä kunnosta. Hyvää fyysistä kuntoa pidetään merkittävänä ominaisuutena politiikon uskottavuutta ajatellen (Niemi 2006: 255).

Esimerkissä (4) rakennetaan siis myös äitiyden kategoriaa, sillä meillä on odotuksia siitä, millaisiin kategorioihin kuuluvia ihmisiä missäkin paikoissa tavallisesti esiintyy (Juhila ym. 2012a: 58–59). Leikkipuisto on paikka, johon kategoriana tyypillisesti liitetään erityisesti perheet ja lapset. Perheen tuominen julkisuuteen on konkreettinen osoitus julkisen ja yksityisen alueen välisen rajan häilyvyydestä ja tasapainoilusta näiden kahden alueen välillä. Perhe ei ole osa Marinin työtä poliitikkona ja pääministerinä julkisella alueella. Toisaalta heidän esiin tuomisensa antaa ihmisille pilkahduksen pääministerin yksityiselämästä ja mahdollistaa samaistumisen lapsiperhearkeen. Tämä taas edesauttaa Marinista muodostuvaa mielikuvaa tavallisena perheenäitinä. Perheen kanssa esiintyminen kertoo myös arvoista (Niemi 2006: 267) ja siitä, että Marin pystyy työn ohella myös viettämään aikaa perheensä kanssa. Toisaalta perheen kanssa julkisuudessa esiintyminen voi johtaa myös siihen, että Marinin katsotaan joutuvan tasapainottelemaan liikaa uransa ja perheensä välillä (vrt. Carlin & Winfrey 2009; Kytölähti 2020).

Marin on päätenyt esimerkissä (4) vetämään leukoja nahkatakkiin pukeutuneena. Nahkatakki ei ole vaate, joka tyypillisesti yhdistetään pääministerin kategoriaan. Sen sijaan sen voisi hyvinkin nähdä nuorekkaan ja trendikkään äidin päällä. Marin siis kategorisoituu asuvalintansa perusteella enemmän nuorekkaaksi äidiksi kuin pääministeriksi. Nahkatakki ei ole myöskään tällaiseen urheilusuoritukseen se tyypillisin asuvalinta, mikä ilmenee ilmauksessa *sporttisesta sisällöstä huolimatta*. *Huolimatta* on leksikaalistunut eli vakiintunut adpositio, jota voidaan käyttää täydennyksenä niin pre- kuin postpositionakin (VISK § 696, 701). Se ilmaisee konsessiivisuutta kahden lauseen välillä, millä tarkoitetaan sitä, että jotkin asiat pätevät mutta eivät sovi yhteen tietyssä kontekstissa (VISK § 689; VISK § 1139). Nahkatakki ja leuanveto eivät siis tässä

esimerkissä sovi yhteen. Leuanvedon voidaan päätellä epäsovivan asuvalinnan perusteella olevan spontaani idea, johon ei ole varauduttu asiaankuuluvalla vaatetuksella. Leikkipuistoon ei siis ole tultu varta vasten leukoja vetämään, sillä sellaiseen liikunta-suoritukseen liitetään urheilullisempi asustus. Esimerkkiin (4) on helppo samaistua, sillä kuka tahansa voisi päätyä pitämään hauskaa tällä tavoin.

Esimerkissä (4) viitataan Marinin ulkonäöllisiin resursseihin erityisesti nahkatakkin, mutta myös hänen kehollisen habituksensa kautta. Hän vetää leukoja eli suorittaa toimintoa, joka on fyysinen, ja jossa kehon liike on keskiössä. Marinin keho on tässä siis suuressa roolissa. Lisäksi hänen kehonsa on jälleen paikantunut tilaan eli leikkipuistoon, ja on katseen kohteena, sillä leuanveto on kuvattu videolle, jota ihmiset ympäri Suomen ja jopa maailman voivat nyt katsoa.

Esimerkki (4) on moniääninen, eli siinä kuuluu sekä toimittajan että Marinin itsensä ääni. Kuten esimerkissä (3), myös tässä esimerkissä Marinin ääni on ilmaistu suoralla esityksellä mutta tällä kertaa repliikkiviivaa apuna käyttäen. Lainausmerkkien lisäksi myös repliikkiviiva on tyypillinen tapa ilmaista suora esitys (VISK § 1460). Toimittaja on valinnut ottaa tekstiinsä mukaan myös Marinin ääntä, eli hän tuo Marinin äänen jälleen osaksi uutta kielenkäyttökontekstia. Toimittaja käyttää verbiä *kirjoittaa* ilmaistakseen tavan, jolla Marinin ääni nousee esiin. Verbi on neutraali, joten se ei vaikuta puhujasta tai puheesta rakentuvaan kuvaan millään tavalla. Tässä esimerkissä Marinin äänen uudelleen tuottamisen funktiona on faktuaalista toimittajan sanoja. Toimittaja kertoo Marinin suorittaneen useammankin leuanvedon kuin videolla nähtävät, minkä Marinin ääni vahvistaa lainauksessa. Marinin ääni siis luo uskottavuutta toimittajan lausunnon todenperäisyydelle.

5) Luotiliiveihin turvautunut Sanna Marin puhuttaa – liikuttunut pääministeri herätti huomiota sodan keskellä. Sanna seisoo murtuneen näköisenä leikkikentän edessä. ”Katseesta päätellen Venäjän miehityksen jäljet koskettavat häntä syvästi.” (Seiska 27.5.2022)

Esimerkissä (5) Marin kategorisoidaan pääministeriksi muutamalla eri tavalla. Ensinnäkin häneen viitataan suoraan kyseisellä tittelillä. Lisäksi hänet kategorisoidaan pääministeriksi, sillä valtiovierailu, tässä tapauksessa Ukrainaan, on velvollisuus, joka pääministeriyteen liitetään. Kategorioihin voidaan viitata niitä suoraan mainitsematta käyttämällä niihin liitettäviä määreitä (Juhila ym. 2012a: 63–64), joista edellä mainittu velvollisuus on esimerkki. Mariniin ei siis tarvitse aina viitata pääministerin tittelillä, jotta hänen roolinsa tiedostetaan. Marinin tavanomaisuuteen taas viittaa hänen tunteellisuutensa. Hän on liikuttunut ja ilmaisee tunteensa kuin kuka tahansa meistä, vaikka onkin arvovaltainen valtionjohtaja.

Tunteellisuutta ja tunteiden näyttämistä pidetään stereotyyppisesti feminiinisenä piirteenä (Kukkonen ym. 2019: 55), joten Marin kategorisoidaan tätä kautta myös

naiseksi. Tunteellisuutta voidaan pitää jopa heikkouden osoituksena. Poliitikon ja pääministerin kategoriaan taas liitetään ennen kaikkea rationaalisuus, vahva luonne ja kylmäpäinen päätöksenteko (Virkkunen 2005). Tunteellisuus ei siis kuulu perinteisesti poliitikon tai pääministerin kategoriaan. Syntyykin ristiriita kategorioiden välille, sillä Marinin on kuvattu näyttävän tunteensa aina avoimesti, oli sitten kyseessä positiivinen tai negatiivinen tunne. Esimerkissä (5) Marinin kuvaillaan olevan liikuttunut, eli hän ilmaisee tunteensa kuin kuka tahansa. Tämä on ristiriidassa pääministeri-kategoriaan tavallisesti liitettävien ominaisuuksien kanssa. Marinin kerrotaan myös puhuttaneen ja herättäneen huomiota. Sitä, millä tavalla Marin on puhuttanut ja herättänyt huomiota ei kuitenkaan tarkenneta. Lukijalle jätetään siis tulkinnanvaraa siinä, onko kyseessä ollut esimerkiksi positiivinen vai negatiivinen huomio. Esimerkissä (5) kerrotaan kuitenkin nimenomaan *liikuttuneen* Marinin herättäneen huomiota. Tämä Marinin luonnehdinta NUT-partisiipin (VISK § 521) *liikuttunut* avulla viittaa siihen, että huomiota on herättänyt nimenomaan se, ettei pääministeri-kategoriaan tyypillisesti liitetä tunteiden näyttämistä niin selkeästi kuin Marin on tehnyt. Se saa aikaan keskustelua ja kiinnittää ihmisten huomion.

Esimerkissä (5) Marin kuvataan seisomassa murtuneen näköisenä. Tässä tapauksessa *murtumisella* viitataan kuvainnollisesti siihen, että jokin asia lakkaa kestävästä ja nujertuu tai lannistuu (Kielitoimiston sanakirja 2022g). Marin on siis todella liikuttunut. Liikutuksen kuvataan käyvän ilmi erityisesti Marinin katseesta. Seisominen murtuneen näköisenä voidaan tulkita myös niin, että Marinin asento on esimerkiksi hie-man kumara tai lysähtänyt, ikään kuin hänen yllään olisi liikaa painoa, eikä hän enää kestäisi sitä. Katseen lisäksi Marinin liikutus näkyisi siis myös hänen kehollisesta habituksestaan ja olemuksestaan.

Esimerkki (5) on moniääninen, sillä siinä on toimittajan oman äänen lisäksi kuultavissa myös toinen ääni, joka on erotettu toimittajan äänestä suorana esityksenä lainausmerkkien sisällä. Ei kuitenkaan selviä, kenelle tuo toinen ääni kuuluu. Toimittaja on siis tuonut tämän tuntemattoman äänen osaksi tätä uutta kielenkäyttökontekstia tuottamalla tätä ääntä uudelleen. Tuntemattomaksi jäävän äänen funktiona on luoda uskottavuutta sitä edeltäneelle kuvaukselle Marinin murtuneesta olemuksesta. Ääni siis vahvistaa tätä kuvausta ja välittää sen eteenpäin, jotta lukija saisi tilanteesta mahdollisimman kokonaisvaltaisen kuvan.

Tavallisuuden representaatiota rakennetaan siis esimerkiksi sellaisten kategorioiden kuin urheilullinen perheenäiti, juhlija, puoliso, perus-Sanna ja nainen kautta. Näihin kategorioihin liitettäviä toimintoja taas ovat esimerkiksi perheen kanssa puistossa käyminen, tavallisen kansan seassa juhliminen festivaaleilla, liikunnan harrastaminen, ulkonäköön liittyvien epävarmuuksien kokeminen sekä avoin tunteiden ilmaisu. Kaikki

nämä toiminnot ovat hyvin tavanomaisia ja samaistuttavia, mikä aiheuttaa ristiriidan keskeisesti analyysissa esiin nousevan pääministeri-kategorian kanssa.

Representaatio on yleiseltä sävyltään positiivinen, sillä Marin kuvataan aivan tavallisena henkilönä. Pääministeriyttä ei korosteta, vaikka se esimerkeissä nouseekin keskeisesti esiin muiden kategorioiden kanssa limittymällä. Sen sijaan Marin kategorisoidaan esimerkiksi liikunnalliseksi äidiksi ja puolisoiksi, joka kamppailee ulkonäköpaineiden kanssa. Marin on siis inhimillinen ja helposti samaistuttava, kuin kuka tahansa meistä. Samaistuminen voi usein lisätä positiivista käsitystä henkilöstä (Niemi 2006: 245), niin kuin Marinin tapauksessa tapahtuukin. Representaation positiiviseen sävyyn vaikuttaa myös Marinin ulkonäön kuvaus, sillä esimerkiksi Marinin arkiseksi ja luonnolliseksi kuvattu olemus lisää hänestä saatavaa kuvaa inhimillisenä ja samaisuttavana henkilönä.

Tavallisuuden representaatiossa Marinin ikä ei nouse keskeiseen rooliin. Niissä aineistoesimerkeissä, joissa epäsuorasti viitataan Marinin ikään esimerkiksi kategorisoimalla hänet nuorekkaaksi ja trendikkääksi henkilöksi, voidaan kuitenkin päätellä, että hänen ikänsä nähdään positiivisessa valossa.

Representaatiota havainnollistavissa esimerkeissä on havaittavissa jonkin verran moniäänisyyttä. Erityisesti esimerkeissä on kuultavissa toimittajan äänen lisäksi Marinin itsensä ääni sekä yleinen, tunnistamaton ääni. Toimittaja siis tuottaa uudelleen esimerkiksi Marinin ääntä tuomalla sen osaksi uutta kielenkäyttökontekstia. Toimittaja on siis tehnyt valinnan tuomalla oman äänensä lisäksi myös muita ääniä uutisiin, minkä myötä myös nämä muut äänet osallistuvat omalta osaltaan representaation rakentumiseen. Näiden äänten funktiona on erityisesti faktuaalista toimittajan esittämiä väittämiä sekä välittää lukijoille autenttista mielikuvaa Marinin omista kokemuksista ja ajatuksista. Kuten esimerkiksi esimerkeistä (1) ja (2) kävi ilmi, ei toimittajan vallan käyttö representaatioiden muodostamisessa ole niin yksiselitteistä kuin voisi ajatella. Näennäisesti yksiaänisissä aineistoesimerkeissäkin representaation rakentumiseen vaikuttaa siis uutisten laajempi konteksti ja sen myötä myös media-instituutioiden ääni esimerkiksi niiden ideologioiden kautta.

4.2 Rohkeuden representaatio

Tässä representaatiossa Marin kategorisoidaan nuoreksi, rajoja rikkovaksi naiseksi, joka ravistelee politiikan instituutiota olemuksellaan. Rohkeuden representaatiota rakennetaan erityisesti pääministeri-kategorian risteämällä sellaisten kategorioiden kuin trendikäs vaikuttaja, suomalainen tyyli-ikoni ja nuori kanssa. Näitä kategorioita rakennetaan erityisesti uutisoimalla Marinin nuorekkaasta, ulkomailla asti ylistetystä

tyylistä sekä siitä, miten hän inspiroi ihmisiä rohkealla ja persoonallisella pukeutumisellaan. Tällaiset ominaisuudet ja toiminnot ovat ristiriidassa pääministeri-kategoriaan tyypillisesti liitettävien ominaisuuksien ja toimintojen kanssa, mikä edesauttaa rohkeuden vaikutelman syntymistä. Kyse on siis jälleen konfliktoituvista ryhmäjäsentyyksistä (Juhila 2012: 204–205). Tätä representaatiota Marinista rakennetaan erityisesti hänen ulkonäöllään, joka saa osakseen runsaasti positiivista huomiota. Marinin ulkonäköön viitattaessa aineistossa toistuvat lukuisia kertoja sanat *rohkea*, *nuorekas*, *nykyaikainen* ja *ihailtu* sekä *tyylikäs*, *trendikäs*, *muodikas* ja *upea*. Marinia ei pyritä kuvaamaan inhimillisenä ja samaistuttavana henkilönä kuten tavallisuuden representaatioissa vaan pikemminkin etäisenä ihailun kohteena. Tässä representaatioissa kiinnitetään huomiota ulkonäöllisten resurssien osalta erityisesti Marinin vaatetukseen. Kehollisuuden taas ei viitata niin paljon kuin tavallisuuden representaatioissa.

6) Aftonbladetin kolumnisti Oisin Cantwell arvioi, ettei yksikään johtava ruotsalainen poliitikko uskaltaisi käyttää samanlaista vaatetta – ”paitsi ehkä vieraillessaan puolueensa nuorisjärjestön vuosikokouksessa”. (Ilta-Sanomat 13.4.2022)

Esimerkissä (6) rohkeuden representaatiota rakennetaan erityisesti poliitikon ja nuoren kategorian välisen risteymän kautta. Marin kategorisoidaan poliitikoksi kieltämällä *ettei yksikään johtava ruotsalainen poliitikko uskaltaisi käyttää samanlaista vaatetta*. Kielto olettaa tietyn väitteen olemassaolon kieltämällä sen (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 109). Eli edellä mainittu kielto väittää samalla, että joku muu johtava poliitikko kuin ruotsalainen, tässä tapauksessa Marin, uskaltaa kyseistä vaatetta käyttää. Kielto tuo esimerkkiin (6) moniäänisyyttä aktivoimalla tekstiin toisen äänen, samalla tavoin kuin presuppositiot (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 109). Kyseessä voi olla yleinen oletus, joka nousee esiin kiellon myötä, eli äänellä ei välttämättä ole tunnistettavaa lähdettä (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 109), niin kuin ei ole tässäkään tapauksessa.

Vaate, josta esimerkissä (6) puhutaan, on Marinin nahkatakki, joka on saanut runsaasti huomiota mediassa niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Nahkatakkia kuvataan nuorekkaaksi vaatteeksi, sillä poliitikot uskaltaisivat käyttää sitä ainoastaan vieraillessaan *nuorisjärjestön* vuosikokouksessa. Marin kategorisoidaan siis tällä tavoin nuoreksi, sillä hän uskaltaa käyttää nahkatakkia muista poliitikoista poiketen tilanteessa kuin tilanteessa. *Uskaltaminen* viittaa siihen, että on kyllin rohkea tekemään jotain (Kielitoimiston sanakirja 2022m). Nahkatakkiin pukeutumista kuvaillaan siis rohkeana tekona poliitikolta. Teon voidaan ajatella olevan rohkea, koska poliitikon kategoriaan yhdistetään usein muodollisempaa pukeutumista kuin mitä nahkatakki on. Persoonallisella pukeutumisella voidaan pyrkiä luomaan luottamusta, mutta toisaalta se voi tietyissä, muodollisempaa pukeutumista edellyttävissä ammateissa aiheuttaa myös paheksuntaa (Kukkonen ym. 2019: 56–57). Perinteisiä poliitikon pukeutumismenormeja rikkomalla Marin ottaakin riskin ammatillisen uskottavuutensa vähenemisestä

(vrt. Carlin & Winfrey 2009). Marinin nahkatakki ei kuitenkaan ole saanut osakseen paheksuntaa. Päinvastoin sitä on ihasteltu ja keuhuttu niin Suomessa kuin ulkomailla-kin. Marinin ikä nähdään esimerkissä (6) positiivisessa valossa, sillä siihen yhdistetään yleisesti positiiviseksi mielletty uskaltaminen eli rohkeus tehdä jotain. Rohkeita tekoja kunnioitetaan. Tässä tapauksessa rohkeaa on pukeutua poliitikkojen kategoriasta poikkeavalla tavalla.

Esimerkki (6) on moniääninen, ja siinä kuuluu kiellon esiin nostaman tunnustamattoman äänen lisäksi sekä toimittajan että Oisin Cantwellin ääni. Toimittaja on käyttänyt valtaansa tuoden Cantwellin äänen tähän uuteen kielenkäyttökontekstiin rakentamaan olennaisesti Marinin representaatiota rohkeana rajojen rikkojana. Cantwellin ääni esitetään uudelleen kahdella eri tavalla: ensin epäsuoralla esityksellä, ja sen jälkeen vielä lainausmerkkejä käyttäen suoralla esityksellä. Suoran lainauksen funktio on välittää Cantwellin sanoja niiden autenttisuudessa, sillä ne ovat merkittäviä rakentuvan representaation kannalta. Toimittaja on käyttänyt valtaansa päättämällä säilyttää tämän osan Cantwellin arviosta suorana esityksenä, jotta lukijalle muodostuu mahdollisimman todenmukaisen mielikuva käsiteltävästä aiheesta. Kuten jo esimerkin (3) kohdalla todettiin, voi referaatti olla kuitenkin suoran esityksen ulkomuodosta huolimatta varsin stilisoitu (Haapanen 2017). Epäsuora esitys tarkoittaa referointia kertojan, eli tässä tapauksessa toimittajan, omin sanoin (Mäntynen 2005: 273). Epäsuorassa esityksessä toimittaja on valinnut käyttää verbiä *arvioida* tapana, jolla Cantwellin ääni nostetaan esiin. Kyseinen verbi antaa ymmärtää, että se mitä Cantwell sanoo, on ainoastaan arvio tai summittainen oletus. Tämä saa aikaan sen, että Marinista rakentuva representaatio rohkeana pukeutujana vaikuttaakin enemmän häilyvältä arvaukselta kuin varmuudella lausutulta faktalta.

7) ”Sanna Marin kuuluu niihin nuoriin, jotka haluavat ja uskaltavat pukeutua persoonallisesti politiikassa”, Bergh iloitsee. (Ilta-Sanomat 13.4.2022)

Esimerkissä (7) Marin kategorisoidaan sekä nuoreksi että poliitikoksi. Rohkeuden representaatiota rakennetaan jälleen näiden kategorioiden risteyksellä. Nuoren kategorian rakennetaan sillä, että Marinin sanotaan *kuuluvan* eli olevan osa (Kielitoimiston sanakirja 2022f) nuoria. Marinin katsotaan olevan nimenomaan sellainen nuori, joka haluaa ja uskaltaa pukeutua persoonallisesti politiikassa. Tätä kuvaa rakennetaan substantiivilla *nuoret* ja sen restriktiivisellä eli rajaavalla määritteellä *ne*. Restriktiivinen määrite rajaa substantiivin tarkoitteen mahdollisten tarkoitteiden joukosta (VISK § 565). Tämän väitteen taustalla vaikuttaa siis presuppositio siitä, että on myös toisenlaisia nuoria, sellaisia, jotka eivät halua ja uskalla pukeutua persoonallisesti politiikassa. Presuppositio tuo esimerkkiin (7) moniäänisyyttä, sillä se ottaa mukaan kielenkäyttöön uuden äänen (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 109). Uusi ääni ei kuitenkaan

ole tunnistettavissa vaan se on yleinen, sillä se ei kerro, missä yhteydessä tai kuka oletuksen on ilmaissut.

Poliitikon kategoria rakentuu esimerkissä (7) sillä, että Marinin kerrotaan uskaltavan pukeutua persoonallisesti *politiikassa*. Sijapääte *-ssa* kertoo, että sana on inessiivimuotoinen eli ilmaisee tiettyjen rajojen sisällä olemista (VISK § 1221). Marin siis toimii ja pukeutuu politiikan alueella, eli myös hänen kehonsa paikantuu tähän kontekstiin. Kuten esimerkissä (6), myös esimerkissä (7) persoonallinen pukeutuminen liitetään nimenomaan nuoren, ei pääministerin tai poliitikon kategoriaan. Tämä johtuu siitä, ettei poliitikon kategoriaan liitetä tyypillisesti persoonallista pukeutumista vaan ennen kaikkea siisti ja tyylikäs pukeutuminen (Kytölähti 2020: 30). Persoonallinen pukeutuminen nähdään esimerkissä paitsi rohkeana tekona niin myös positiivisena asiana. Rohkeuteen viitataan verbillä *uskaltaa*, kuten myös esimerkissä (6), ja positiivisuuteen taas verbillä *iloita*. On siis iloinen ja positiivinen asia, että poliitikko uskaltaa pukeutua persoonallisesti. Kuten esimerkissä (6), myös esimerkissä (7) Marinin kategorisoiminen nuoreksi nähdään positiivisena asiana, sillä se liitetään rohkeuteen ja halun erottua massasta.

Presupposition lisäksi esimerkissä (7) on kuuluvilla sekä toimittajan että Berghin ääni. Toimittaja on käyttänyt valtaansa rakentaa representaatiota tuomalla Berghin äänen mukaan uutiseen. Berghin ääni on ilmaistu suoralla esityksellä lainausmerkkien sisällä. Sitaatin tehtävänä on ilmaista Berghin sanojen autenttisuutta ja todenperäisyyttä ja faktuaalista lukijalle, että Berghin tosiaan on tätä mieltä asiasta. Toimittajan ääni taas kuuluu verbissä *iloita*, jonka hän on valinnut kuvaamaan tapaa, jolla Berghin oman äänensä esittää. Kuten edellä on kuvattu, vaikuttaa kyseinen verbi olennaisesti rakentuvaan representaatioon, sillä käyttämällä tätä verbiä, luo toimittaja Berghin sanoista positiivisen mielikuvan. Sekä Berghin että toimittajan ääni on siis merkittävässä roolissa Marinista muodostuvan representaation rakentamisessa.

8) Harva Helsingissä tiistaina liikuskeleista turisteista tunnisti Suomen pääministerin Sanna Marinin (sd) Ruisrock-kuvasta.

“Onko hän malli?”

“Voisin veikata, että hän työskentelee ehkä muodin parissa.”

“Artisti tai jotain muuta vastaavaa.”

Reaktiot ovat yllättyneitä mutta myös vaikuttuneita. (Ilta-Sanomat 13.7.2022)

Esimerkissä (8) Marin kategorisoidaan pääministeriksi, artistiksi, malliksi ja muodin parissa työskenteleväksi henkilöksi. Kaikkiin näihin kategorioihin liitetään

toisistaan eroavia ulkonäöllisiä ominaisuuksia, minkä avulla tässäkin esimerkissä rakennetaan rohkeuden representaatiota. Pääministeri-kategoriaan liitetään tyypillisesti hillitty, siisti, neutraali ja asiallinen pukeutuminen ja muu ulkonäkö, kun taas mallin ja artistin kategoriaan liitetään herkemmin trendikäs ja räväkkä, huomiota herättäväkin ulkonäkö. Esimerkissä (8) mainitulla Ruisrock-kuvalla tarkoitetaan mediassa laajasti huomiota saanutta kuvaa, jossa Marin kävelee Ruisrock-festivaaleilla kohti kameraa nahkatakissa, farkkushortseissa ja maihinnousukengissä. Marin siis kategorisoituu esimerkissä pukeutumisen perusteella enemmän malliksi tai artistiksi kuin pääministeriksi. Syntyy ristiriita näiden kategorioiden välille. Reaktiot Marinin pääministeriyteen ovat yllättyneitä mutta myös vaikuttuneita. *Yllättyminen* viittaa hämmästyseen jonkin odottamattoman asian johdosta (Kielitoimiston sanakirja 2022o), mikä tässä tapauksessa viittaa siihen, ettei Marinin Ruisrock-asua osata yhdistää pääministeriyteen, vaan se yhdistetään enemmän nimenomaan mallin tai artistin kategoriaan. *Vaikutumisella* taas tarkoitetaan vahvaa tunnekokemusta (Kielitoimiston sanakirja 2022n), joka tässä tapauksessa ilmaisee positiivisuutta pääministerin perinteistä poikkeavaa ja rajoja rikkovaa pukeutumista kohtaan.

Esimerkki (8) on moniääninen, sillä siinä kuuluu toimittajan äänen lisäksi myös kolmen turistin ääni. Toimittaja on tehnyt valinnan päästä myös heidän äänensä kuululle tuomalla heidän äänensä toisesta kontekstista osaksi tätä uutta kielenkäyttökontekstia. Turistien äänet on erotettu toimittajan äänestä lainausmerkkien avulla, suorina esityksinä. Turistien äänten uudelleen tuottaminen suorien esitysten avulla faktuaalista lukijalle rakentuvaa mielikuvaa hämmennyksestä, jota toimittaja kertoo turistien kokeneen kuullessaan Marinin olevan pääministeri. Turistien äänet siis vahvistavat toimittajan lausunnon todenperäisyyttä.

9) Kerta ei ole ensimmäinen, kun pääministeri niin sanotusti räjäyttää somen. Pride-viikolla Marinin mekko villitsi somessa, sillä monet halusivat kopioida pääministerin tyylin. Marinin mekko puhuttikin pitkään. Ruisrock-julkaisun tyyli saattaa olla seuraava trendi, jonka pääministerimme on aloittanut. Rento, mutta tyylikäs look on helppo toteuttaa. (Iltalehti 9.7.2022)

Esimerkissä (9) rohkeuden representaatiota rakennetaan vaikuttajan ja pääministerin kategorian risteymän kautta. Pääministeriksi Marin kategorisoidaan viittaamalla häneen kyseisellä nimikkeellä. Vaikuttajan kategoriaa taas rakennetaan sillä, että tekstissä mainitaan Marinin aloittamat pukeutumistrendit. *Trendillä* tarkoitetaan näkyvää piirrettä nykymuodissa (Kielitoimiston sanakirja 2022j). Marinin pukeutumisvalinnat puhuttavat somessa, jopa *räjäyttävät* ja *villitsevät*. Räjäyttämällä viitataan tässä tapauksessa suursuosioon ja villitsemisellä ihastuttamiseen. Marinin vaatetus saa ihmiset suorastaan hulluuntumaan. Moni haluaakin *kopioida* pääministerin tyylin eli pukeutua kuin hän. Esimerkin lopussa tyylin kopioimiseen jopa kehoitetaan, sillä siinä

kerrotaan Marinin lookin olevan *helppo toteuttaa*. Englannin kielestä suomen kieleen suorana lainasanana omaksuttu *look* viittaa ulkonäköön, erityisesti pukeutumis- tai hiustyyliin (Kielitoimiston sanakirja 2022d). Marin kategorisoidaan esimerkissä esikuvaksi ja tyyli-ikoniksi, jonka pukeutumisvalinnoista halutaan ottaa mallia.

Toimittaja saa esimerkissä (9) rakennettua sanavalinnoillaan Marinin pukeutumisesta kuvan positiivisena ilmiönä. Pääministeri-kategoriaan liitetään perinteisesti asiallinen, hillitty ja siisti pukeutuminen, ei niinkään trendikkyys, kuten Mariniin liitetään. Marinin pukeutumisvalintoja voidaankin siis pitää tältä osin rohkeina ja rajoja rikkovina, sillä ne haastavat pääministerin perinteistä vaatetusta. Rohkea rajojen rikkomisen taas nähdään positiivisena asiana, kuten toimittajan sanavalinnat osoittavat.

Heti esimerkin (9) alussa tuodaan ilmi, että Marin on aiheuttanut ihastusta somessa useampaan otteeseen. Tämä tuodaan esiin kertomalla kiellon avulla, ettei tämä kerta ole ensimmäinen laatuaan. Kiellon taustalla vaikuttaa olettamus siitä, että kertoja on ollut aikaisemminkin. Rooli pukeutumisvaikuttajana on siis jatkuvaa. Kielto tuo muuten yksiaäniseen esimerkkiin (9) moniäänisyyttä aktivoimalla tekstiin toisen äänen toimittajan äänen rinnalle. Kyseessä on tässäkin tapauksessa yleinen oletus, joka nousee esiin kiellon myötä, eli äänellä ei ole tunnistettavaa lähdettä. Koska kiellon esiin nostaman yleisen äänen lisäksi on havaittavissa ainoastaan toimittajan ääni, on hänellä näennäisesti kaikki valta rakentaa Marinista haluamaansa representaatiota. Toimittaja on siis päättänyt käyttää valtaansa eväämällä muiden kuin oman äänensä pääsyn vaikuttaa rakentuvaan representaatioon. Muun muassa esimerkin (1) kohdalla olemme kuitenkin jo huomanneet, että näennäisesti yksiaänistenkin esimerkkien taustalla vaikuttaa myös esimerkiksi media-instituution ääni.

Rohkeuden representaatiota rakennetaan siis erityisesti pääministeri-kategorian limitymisellä esimerkiksi sellaisten kategorioiden kuin tyyli-ikoni, vaikuttaja ja nuori kanssa. Näihin kategorioihin liitettävät ominaisuudet, kuten trendikäs ja persoonallinen pukeutuminen, ovat ristiriidassa pääministeri-kategoriaan tyypillisesti liitettävien ominaisuuksien, kuten siitin ja muodollisen pukeutumisen kanssa, mikä aiheuttaa rohkeuden representaation muodostumisen.

Representaatio on sävyltään positiivinen. Marin kategorisoidaan representaatioissa rohkeaksi rajojen rikkojaksi, eli hän esimerkiksi pukeutuu pääministeri-kategoriaan perinteisesti liitettävistä tavoista poiketen. Marin uskaltaa siis toimia odotusten vastaisesti, mitä voidaan pitää ihailtavana. Lisäksi Marin kategorisoidaan trendikkääksi vaikuttajaksi, jonka tyylin moni haluaa kopioida. Representaation positiiviseen sävyyn vaikuttaa osaltaan myös Marinin ulkonäön kuvailu, sillä siinä hyödynnetään ainoastaan positiivisia ja kehuja sanoja. Myös Marinin ikä nähdään rohkeuden rep-

representaatiossa pelkästään positiivisessa valossa. Hänet kategorisoidaan useampaan otteeseen nuoreksi, ja tässä representaatiossa nuoruuteen yhdistetään erityisesti rohkeus, jota yleisesti pidetään positiivisena asiana.

Tässä representaatiossa kuuluu toimittajan äänen lisäksi myös useita muita ääniä. Suurin osa representaatiota havainnollistavista esimerkeistä on siis moniäänisiä. Toimittaja on käyttänyt moniäänisissä esimerkeissä valtaansa päästään ääneen muitakin kuin itsensä. Tämän hän on tehnyt referoimalla eli uudelleen esittämällä näitä ääniä uudessa kielenkäyttökontekstissa. Näin ollen toimittajan tekemät kielelliset valinnat eivät ole ainoita, jotka ovat osallisina Marinista rakentuvassa representaatiossa, vaan myös useat muut äänet pääsevät osallistumaan siihen suorien esitysten kautta. Äänten funktiona on myös tässä representaatiossa erityisesti luoda uskottavuutta toimittajan lausunnoille sekä rakentaa lukijoille autenttista mielikuvaa referoiduista sanoista. Toisin kuin edellisessä representaatiossa, tätä representaatiota havainnollistavissa esimerkeissä ei ole kuitenkaan kuultavissa lainkaan Marinin itsensä ääntä. Kaikkien näiden selkeästi havaittavissa olevien äänten lisäksi representaation rakentumiseen vaikuttavat myös uutisten kontekstin myötä esimerkiksi media-instituutioiden ja yhteiskunnan ideologiat ja valtasuhteet (Fairclough 1997: 138, 144).

Toisin kuin tavallisuuden representaatiossa, tässä representaatiossa Marinin ja lukijan välille ei pyritä luomaan minkäänlaista samaistumispintaa. Päinvastoin Marinin toimintaa ja pukeutumisvalintoja kuvataan erityisen rohkeina ja jopa poikkeuksellisina. Häntä luonnehditaan esikuvaksi ja ihailun kohteeksi. Tässä representaatiossa Marin nostetaan jalustalle, ja hän on kaikkea muuta kuin kuka tahansa.

4.3 Vastuuttomuuden representaatio

Tässä representaatiossa Marin kategorisoidaan juhlijaksi, josta luodaan kohuja mediassa, ja jonka vastuuton käytös aiheuttaa paheksuntaa ihmisissä. Vastuuttomuuden representaatiota rakennetaan erityisesti bile-Sannan ja pääministerin kategorian välisen risteymän kautta. Kuten kahden edellisen representaation kohdalla, myös tämän representaation rakentumisessa on kyse siis erityisesti konfliktoituvista ryhmäjäsenyyksistä (Juhila 2012: 204–205). Jatkuvaa juhlimista ja siihen liitettävää päihteiden käyttöä ei tyypillisesti yhdistetä pääministerin kategoriaan, minkä vuoksi media onkin saanut aikaan paljon kuohuntaa aiheeseen liittyen. Juhlimisen katsotaan laiminlyövän pääministerin velvollisuuksia eli rikkovan moraalista järjestystä (Juhila ym. 2012a: 70–72), minkä seurauksena herää kysymys siitä, onko Marin kykeneväinen johtamaan valtiota juhliessaan. Tässä representaatiossa Marinin juhliminen nähdään selvästi negatiivisessa valossa toisin kuin tavallisuuden representaatiossa. Tästä syystä koko rep-

resentaatio on kahdesta edellisestä poiketen negatiivinen. Tässä representaatiossa Marinin ulkonäön kuvailu jää vähemmälle huomiolle kuin kahdessa edellisessä representaatiossa. Marinin ulkonäölliset resurssit, kuten vaatetus, olemus ja kehollisuus nousevat kuitenkin esiin erityisesti kategorisointien yhteydessä.

10) Villistä bile-Sannasta ei ollut tuolloin tietoaakaan, eikä rankka bilety sviikonloppu näkynyt millään tavalla hänen kasvoillaan. Päinvastoin, pääministeri oli ”jauhojengi-viikonlopun” jälkeen suorastaan ihailtavan raikkaassa kunnossa. (Seiska 18.8.2022)

Esimerkissä (10) Marin kategorisoidaan bile-Sannaksi ja pääministeriksi viittamalla häneen molemmilla nimityksillä sekä rakentamalla näitä kategorioita muilla tavoin. Vastuuttomuuden representaatiota rakennetaan tässä esimerkissä näiden kategorioiden välisen ristiriidan kautta. Bile-Sanna on lempinimi, jonka Marin on saanut mediassa runsaan juhlimisensa seurauksena. Tällaisen lempinimen käyttäminen pääministeristä saa aikaan tunteen epävirallisuudesta ja tuttavallisuudesta. Syntyy vaikutelma Marinin tavanomaisuudesta, mikä aiheuttaa päällekkäisyyttä tavallisuuden representaation kanssa. Nimi voidaan tulkita negatiiviseksi ja jopa pilkkaavaksi, sillä *bilettämisen* ei ajatella kuuluvan pääministerin kategoriaan. *Bilettäminen* vastaa arkikielessä juhlimista (Kielitoimiston sanakirja 2022a) mutta on usein rajumpaa kuin juhliminen. Sen sijaan bilettäminen ja päihteiden käyttö yhdistetään bile-Sannaan. Pääministeriyteen taas liitetään vastuullisuus, luotettavuus, asiallisuus ja hillitty käytös. Bile-Sannana Marin ei siis täytä pääministerin kategoriaan liitettäviä määreitä, eli hän poikkeaa kategorijäsenyydestään. Tästä syystä Marinin jäsenyys pääministeri-kategoriassa kyseenalaistuu. Ristiriita pääministerin ja bile-Sannan ominaisuuksien välillä on merkittävä. On siis kyse konfliktoituvista ryhmäjäsenyyksistä (Juhila 2012: 204–205). Tästä syystä Marin määritellään poikkeavaksi ja saa osakseen kritiikkiä.

Edellä mainittujen toimintaan liittyvien määreiden lisäksi bile-Sannan ja pääministerin kategorioihin liitetään tiettyjä määreitä myös ulkonäköön liittyen. Bile-Sannaan voidaan liittää esimerkiksi tietynlainen epäsiisti tai säädytön pukeutuminen ja ulkonäkö. Tähän viittaa esimerkissä (10) toteamus *villistä bile-Sannasta ei ollut tuolloin tietoaakaan*, vaan hän oli päinvastoin *ihailtavan raikkaassa kunnossa*. Villi bile-Sanna ei siis näytä raikkaalta. Pääministeriin taas liitetään ominaisuuksina esimerkiksi siisti ulkoinen olemus. Kuvailtu raikkaus vastaa siis hyvin pääministeriin liitettäviä ominaisuuksia, sillä *raikkaudella* viitataan luonnollisuuteen ja hehkeyteen (Kielitoimiston sanakirja 2022h). Esimerkistä (10) saa sen käsityksen, että rankan juhlimisen pitäisi näkyä kasvoilla esimerkiksi väsymyksenä. Sen sijaan Marin näyttää niin raikkaalta, että se on jopa ihailtava suoritus sellaisen viikonlopun jälkeen. Ihailun voidaan tulkita tuovan esimerkkiin ja sen myötä koko representaatioon jopa hieman positiivista sävyä.

Esimerkissä (10) kuvataan kiellon avulla, kuinka *villistä bile-Sannasta ei ollut tuolloin tietoaakaan*, vaan *pääministeri oli suorastaan ihailtavan raikkaassa kunnossa*. Tämä saa

aikaan vaikutelman, jossa Marin kuvataan kahtena aivan eri henkilönä: villinä bile-Sannana, joka ei ole paikalla ja pääministerinä, joka on. Kielto tuo muuten yksiääniseen tekstiin moniäänisyyttä, sillä se aktivoi toimittajan äänen rinnalle toisen äänen, yleisen olettamuksen siitä, että bile-Sanna on jossain vaiheessa ollut läsnä, vaikka ei *juuri tuolloin* ollutkaan.

Kiellon aktivoiman yleisen äänen lisäksi esimerkissä (10) voidaan havaita moniäänisyyttä ilmaisussa "*jauhojengi-viikonloppu*". Lainausmerkit yksittäisten sanojen ympärillä ilmaisevat sen, etteivät kyseessä ole kirjoittajan omat sanat, vaan kielellinen valinta on jonkun toisen tekemä (Kalliokoski 2005: 30). Toimittaja haluaa siis osoittaa, ettei ilmaus ole hänen keksimänsä. Koska tämän yksittäisen ilmaisun ja kiellon aktivoiman yleisen äänen lisäksi esimerkissä (10) on havaittavissa ainoastaan toimittajan ääni, on hänellä suurin valta rakentaa Marinista haluamaansa representaatiota. Toimittaja on siis käyttänyt valtaansa ja evännyt muilta ääniltä pääsyn vaikuttaa rakentuvaan representaatioon.

11) Sanna Marin viihtyi jälleen iltaelämässä: viinitteli nuoren miehen kanssa uudessa tukasaan. Pääministeri Sanna Marin, 35, on ollut tuttu näky viimeisten viikkojen aikana Helsingin yöelämässä. Pääministerimme on selvästi jatkuvan tuulettautumisen tarpeessa, sillä Seiskan lukija löysi Sannan jälleen nautiskelemasta virvokkeita ravintolasta. (Seiska 6.10.2021)

Esimerkissä (11) Marin kategorisoidaan pääministeriksi viittaamalla häneen tällä nimikkeellä muutamaankin otteeseen. Lisäksi Marin kategorisoidaan erityisesti juhlijaksi eli esimerkissä (10) esiin nousseeksi bile-Sannaksi. Bile-Sannan kategoriaan liitettävä ominaisuus on esimerkiksi alkoholin käyttö, joka nousee esimerkissä esiin viinittelynä ja virvokkeiden nauttimisena. Meillä on odotuksia siitä, mihin kategorioihin kuuluvia ihmisiä missäkin ympäristössä yleensä esiintyy (Juhila ym. 2012a: 58–59). Pääministeri yhdistetään yleensä esimerkiksi Eduskuntataloon, kun taas juhlijoita esiintyy erityisesti ilta-aikaan kaupungilla. Marinin kategorisointi juhlijaksi ilmeneekin siinä, että hänet on nähty *iltaelämässä*, *Helsingin yöelämässä*, sekä nauttimassa virvokkeita *ravintolassa*. Vastuuttomuuden representaatiota rakennetaan tässä esimerkissä siis näiden kategorioiden välisen risteymän kautta.

Esimerkistä (11) käy ilmi, ettei kyseessä suinkaan ole ensimmäinen kerta, kun Marin on viettänyt aikaansa tällä tavoin. Asia tuodaan ilmi melko korostetusti muutamallakin eri tavalla. Marinin kuvaillaan viihtyneen *jälleen* iltaelämässä, ja Seiskan lukijan kerrotaan löytäneen Marinin *jälleen* nautiskelemasta virvokkeita. *Jälleen* viittaa siihen, että jokin asia tapahtuu toistuvasti (VISK § 651). Esimerkissä (11) on siis presuppositio, jonka mukaan Marin on ollut iltaelämässä ja nauttimassa virvokkeita aikaisemminkin. Presuppositio tuo tähän esimerkkiin moniäänisyyttä, sillä se ottaa mukaan kielenkäyttöön toisenkin äänen (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 109) muuten yksiäänisen toimittajan lisäksi. Toinen ääni ei kuitenkaan ole tunnistettavissa, sillä se ei

kerro, missä yhteydessä tai kuka oletuksen on ilmaissut. Koska havaittavissa on pre-supposition esiin nostaman yleisen äänen lisäksi ainoastaan toimittajan ääni, on hänellä suuri valta rakentaa Marinista haluamaansa representaatiota. Toimittaja on siis käyttänyt valtaansa siten, että on evännyt muilta ääniltä mahdollisuuden päästä vaikuttamaan Marinista rakentuvaan representaatioon.

Esimerkissä (11) mainitaan myös, kuinka pääministeri on *jatkuvan tuulettumisen* tarpeessa. *Tuulettumisella* viitataan vaihteluun, virkistymiseen ja juhlimiseen (Kielitoimiston sanakirja 2022l). Jonkin asian tapahtuminen *jatkuvasti* taas viittaa siihen, että sitä tapahtuu alituisesti (Kielitoimiston sanakirja 2022c). Koska tuulettumisen tarpeen kuvataan olevan *jatkuvaa*, saa lukija kuvan Marinin alituisesta juhlimisesta. Lisäksi mainitaan, kuinka Marin on ollut viimeisten viikkojen aikana *tuttu näky* yöelämässä. *Tuttuudella* viitataan siihen, että joku tai jokin asia on tunnistettavissa (Kielitoimiston sanakirja 2022k). Marin on siis nähty useasti yöelämässä viime aikoina ja on näin ollen jo tunnistettava eli tuttu henkilö siinä yhteydessä.

Marinin ulkoiseen olemukseen viitataan esimerkissä (11) hänen uuden tukkansa lisäksi myös hänen kehollisuutensa kautta. Kuten käy ilmi, Marin on nähty niin viinittelemässä, Helsingin yöelämässä kuin ravintolassakin. Hänen kehonsa on siis paikantunut useaan eri tilaan ja ollut näin olleen havaittavissa, tunnistettavissa ja katseen kohteena.

Marinin ikä nousee esiin esimerkissä (11), ja hänet kategorisoidaan sen perusteella reilu kolmekymppiseksi, keski-ikää lähestyväksi. Marinin ikä lisää todennäköisesti ihmisten paheksuntaa ja kritiikkiä hänen juhlimistaan kohtaan, sillä juhliminen ja yöelämässä viihtyminen ovat toimintoja, jotka liitetään tyypillisesti nuorten ja nuorten aikuisten kategoriaan. Keski-ikäisten ja sitä lähestyvien kategoriaan taas liitetään yleensä esimerkiksi perhe sekä työ ja niiden parissa viihtyminen. Marinin ajatellaan siis olevan liian vanha juhlimaan, jolloin sitä pidetään sopimattomana. Kahden kategorian välille syntyy siis jälleen ristiriita, jolloin kyse on konfliktoituvista ryhmäjäsennyksistä (Juhila 2012: 204–205).

12) Sanna Marin biletti Flow’ssa lauantainakin – glittermekko vaihtui tuttuun toppiin (Ilta-lehti 14.8.2022)

Myös esimerkissä (12) vastuuttomuuden representaatiota rakennetaan konfliktoituvien ryhmäjäsennyksien kautta. Marin kategorisoidaan jälleen ennen kaikkea bilettäjäksi, sillä hänen kerrotaan olleen bilettämässä Flow-festivaaleilla. Bilettäjän kategoriaan liitettäviä ominaisuuksia ovat esimerkiksi näyttävä pukeutuminen, johon tässä esimerkissä viittaa glittermekko. Glitteri on kimalletta, jota nähdään vaatetuksessa erityisesti erilaisissa juhlissa ja festivaaleilla.

Kuten muun muassa esimerkkien (10) ja (11) kohdalla on käynyt ilmi, ei bilettäminen ole toiminto, joka liitettäisiin pääministeri-kategoriaan, tai jonka katsottaisiin

olevan sopivaa sellaisessa roolissa toimivalle henkilölle. Pääministeriin yhdistettävä käytös on asiallista, hillittyä ja rauhallista, kun taas bilettäjä-kategoriaan liitettävä käytös on usein riehakasta, jopa villiä. Bilettämiseen kuuluu olennaisena osana myös päihdyttävien aineiden, erityisesti alkoholin käyttäminen. Tämä aiheuttaa kritiikkiä Marina kohtaan. Esimerkistä (12) käy ilmi, että Marin on juhlinut jälleen useampana päivänä, mikä todennäköisesti lisää paheksuntaa entisestään.

Esimerkistä (12) käy siis ilmi, että bilettämistä ei ole tapahtunut ainoastaan kyseisenä lauantaipäivänä, sillä Marinin kerrotaan bilettäneen lauantainakin. Liitepartikkelin *-kin* merkitys on *myös* (VISK § 1635). Esimerkissä (12) on siis presuppositio eli taustaoletus, jonka mukaan bilettämistä on tapahtunut jo ennen lauantaitta. Voidaan siis päätellä, että aikaisempaa biletystä on tapahtunut aikaisemmin vähintään yhtenä päivänä, mutta toisaalta sitä on voinut tapahtua myös useampana päivänä. Aikaisempikin biletys on tapahtunut todennäköisesti kyseisillä festivaaleilla, sillä Marinin kerrotaan bilettäneen *Flow'ssa* lauantainakin. Sijapäätte *-ssa* kertoo, että sana on inessiivimuotoinen eli ilmaisee tiettyjen rajojen sisällä olemista (VISK § 1221). Marinin keho on siis paikantunut juuri Flow-festivaalien alueelle, ei muualle. Presuppositio on siis se, että Marin on bilettänyt nimenomaan Flow-festivaaleilla lauantain lisäksi vähintään yhtenä aikaisempanakin päivänä. Presuppositio tuo muuten yksiaäniseen esimerkkiin (12) moniäänisyyttä, sillä se ottaa mukaan kielenkäyttöön toisenkin äänen (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 109). Toinen ääni ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole tunnistettavissa, sillä se ei kerro, missä yhteydessä tai kuka oletuksen on ilmaissut. Toimittaja on siis ainoa tunnistettavissa oleva ääni, joka tässä esimerkissä voidaan havaita.

Vastuuttomuuden representaatiota rakennetaan siis erityisesti pääministerin ja bile-Sannan kategorian välisen risteymän kautta. Bile-Sannaan liitettävät ominaisuudet, kuten jatkuva juhliminen sekä päihteiden käyttö, ovat ristiriidassa pääministerin kategoriaan liitettävien ominaisuuksien, kuten hillityn ja asiallisen käytöksen kanssa. Tämä ristiriita edesauttaa vastuuttomuuden representaation rakentumista.

Representaation yleinen sävy on selvästi negatiivinen, mikä eroaa kahdesta muusta representaatiosta. Negatiivinen sävy kumpuaa erityisesti siitä, että Marinin biletyksen ajatellaan olevan paheksuttavaa ja vastuutonta. Tämä eroaa merkittävästi esimerkiksi (1), jossa Marinin osallistuminen festivaaleille sai aikaan positiivista ihmetystä. Representaation negatiiviseen yleissävyyen vaikuttaa osaltaan myös Marinin ulkonäön kuvaus, joka nousee esiin erityisesti hänen kategorisoinnissaan juhlijaksi ja bilettäjäksi. Bilettäjä-kategoriaan liitettävät ulkonäölliset ominaisuudet eroavat vastavista pääministeri-kategoriaan liitettävistä ominaisuuksista negatiivisella tavalla, kuten analyysissa ilmenee. Toisaalta representaatiosta voidaan tulkita myös lievää positiivista sävyä ihailuna Marinin ulkonäköä kohtaan sekä Marinin rohkeutena bilettää,

vaikka sen tietääkin aiheuttavan paheksuntaa. Representaation sävyä tarkasteltaessa paljon on siis kiinni tulkinnasta.

Vastuuttomuuden representaatiossa Marinin ikä nähdään negatiivisessa valossa toisin kuin kahdessa muussa representaatiossa. Jatkuva juhliminen yhdistetään perinteisesti nuoruuteen. Marin on aineiston kokoamisen aikaan, syksyllä 2022, 36-vuotias. Hän on siis vielä nuori verrattuna perinteisesti politiikassa esiintyviin henkilöihin mutta kuitenkin monen mielestä liian vanha juhlimaan. Nuoruuden kategoriaan liitetään usein ajatus huolettomuudesta ja vastuuttomuudesta, mikä ilmenee esimerkiksi juhlimisessa ja alkoholin käytössä, kun taas pääministeriyteen liitettäviä ominaisuuksia ovat erityisesti vastuullisuus, luotettavuus ja johtajuus. Tässä representaatiossa näkyykin ristiriita nuoren ja pääministerin kategorian välillä. Herää kysymys siitä, onko nuori ihminen kyvykäs johtamaan valtiota.

Tämä representaatio nostaa hyvin esiin myös representaatioihin keskeisesti liittyvän vallan, sillä moniäänisyyttä on havaittavissa kaikista kolmesta representaatiosta vähiten. Toimittajan äänen lisäksi esimerkeissä esiintyy selkeästi ainoastaan kieltojen ja presuppositioiden aktivoima yleinen, tunnistamaton ääni. Presuppositioiden ja kieltojen funktiona on ilmaista toimittajan väitteiden olemassaolo ja todenperäisyys. Toimittajan ääni on siis ainoa tunnistettava ääni, joka vaikuttaa representaation rakentumiseen. Toimittaja on käyttänyt hyväkseen valtaansa ja evännyt muilta ääniltä pääsyn esimerkkeihin rakentaen ainoastaan omilla kielellisillä valinnoillaan Marinista negatiivista kuvaa alkoholia kuluttavana ja vastuuttomana juhlijana. Vaikka tämän representaation kohdalla vaikuttaakin siltä, että toimittajalla on kaikki valta rakentaa Marinista haluamaansa representaatiota, vaikuttaa representaation rakentumiseen kuitenkin myös uutisten kontekstin myötä esimerkiksi media-instituutioissa ja laajemmin yhteiskunnassa vallitsevat ideologiat ja valtasuhteet (Fairclough 1997: 138, 144). Nämä ideologiat vaikuttavat omalta osaltaan toimittajan tekemiin valintoihin. Lisäksi esimerkiksi diskurssien välillä tehdyt valinnat voivat vaikuttaa representaatioiden muodostumiseen (Fairclough 1997: 144). Esimerkiksi iltapäivälehtien ja Seiskan ideologiaan kuuluu tyypillisesti tietynlainen sensaationhakuisuus, minkä vuoksi niiden mediadiskurssit saattavat usein korostaa kohuihin johtavia aiheita, kuten pääministerin juhlimista ja sen vastuuttomuutta.

Tämä representaatio on osittain päällekkäinen kahden muun representaation kanssa. Mariniin viitataan esimerkiksi lempinimellä bile-Sanna esimerkissä (10) ja etunimellä esimerkissä (11). Tämä saa aikaan vaikutelman epävirallisesta tuttavallisuudesta ja tavallisuudesta, mikä on ristiriidassa pääministerin asemaan liitettävän arvovaltaisuuden kanssa. Lisäksi Marin juhlii kuin kuka tahansa, mutta toisaalta kenen tahansa juhliminen ei todennäköisesti saisi osakseen samanlaista kritiikkiä tai aiheuttaisi samanlaista kuohuntaa mediassa kuin Marinin. Pääministerin asemaan ja arvoon liit-

tyykin määreitä, jotka eivät kohtaa jatkuvan juhlimisen kanssa. Samankaltaisuutta voidaan nähdä myös rohkeuden representaation kanssa. Juhliminen rikkoo pääministeriyteen liitettäviä määreitä ja mielikuvia siinä missä Marinin nuorekas ja persoonallinen pukeutuminenkin. Erona on kuitenkin se, että juhliminen nähdään negatiivisena rajojen rikkomisena, kun taas poikkeava pukeutuminen positiivisena rajojen rikkomisena.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tässä luvussa vedän yhteen tutkimuksen keskeisimmät tulokset ja esittelen muutamia niistä tehtäviä johtopäätöksiä. Lisäksi arvioin tutkimustulosten yleistettävyyttä ja tutkimuksen toistettavuutta sekä tarkastelen median tuottaman ja välittämän tiedon eettisyyttä. Esitän myös muutamia jatkotutkimusaiheita liittyen representaatioihin ja uutismediaan aineistona.

5.1 Tulosten yhteenvetoa ja pohdintaa

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella median luomia representaatioita pääministeri Sanna Marinista. Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia representaatioita pääministeri Sanna Marinista rakennetaan hänen ulkonäköönsä keskittyvissä uutisissa. Tarkastelin aihetta seuraavien tutkimuskysymysten avulla: Miten representaatioita muodostetaan kategorioiden avulla? Miten moniäänisyys vaikuttaa representaatioiden rakentumiseen?

Aineistosta nousi esiin kolme erilaista representaatiota: *tavallisuuden*, *rohkeuden* ja *vastuuttomuuden* representaatiot. Tietyn representaatioiden esiintyminen ei painottunut tiettyyn mediaan. Representaatiot rakentuivat erityisesti pääministeri-kategorian risteämisellä muiden kategorioiden kanssa. Lisäksi keskiössä ovat esimerkiksi Marinin sukupuoli, ulkonäkö, ikä ja perhesuhteet. Tutkimustuloksissa voidaan siis nähdä yhtäläisyyksiä naispoliitikkojen mediarepresentaatioita tarkastelleisiin aikaisempiin tutkimuksiin.

Tavallisuuden representaatio rakentaa Marinista kuvaa tavallisena kansalaisena, joka käy festivaaleilla, harrastaa liikuntaa, viettää aikaa perheensä kanssa ja ilmaisee tunteensa kuin kuka tahansa muukin. Marin kokee epävarmuuksia ulkonäköönsä liit-

tyen ja ilmaisee näin inhimillisyytensä. Tavallisuutensa vuoksi Mariniin on helppo samaistua. Representaation tavoitteena onkin luoda mielikuvaa Marinista lähestyttävänä ja aitona henkilönä. Representaatiota rakennetaan erityisesti pääministeri-kategorian risteytymisellä esimerkiksi sellaisten kategorioiden kuin puoliso, äiti, nainen ja perus-Sanna kanssa. Näihin kategorioihin liittyvät toiminnot, kuten perheen kanssa hauskanpito ja ulkonäköpaineista kärsiminen, ovat ristiriidassa pääministeri-kategoriaan tyypillisesti liitettävien toimintojen, kuten valtiovierailuiden ja eduskunnan istuntojen kanssa, mikä aiheuttaa representaation muodostumisen. Representaatiota rakentavia ulkonäöllisiä resursseja ovat esimerkiksi meikittömänä esiintyminen ja arkinen vaatetus. Representaatiossa kuuluvia ääniä ovat toimittajan oma ääni sekä Marinin ääni toimittajan uudelleen tuottamana. Lisäksi representaatiossa kuullaan myös yleinen, tunnistamaton ääni, joka aktivoituu esimerkeissä esiin nousevien prepositioiden kautta. Äänten funktiona on erityisesti faktuaalista eli luoda uskottavuutta toimittajan lausunnoille sekä rakentaa lukijoille autenttista mielikuvaa esimerkiksi Marinin omista kokemuksista ja ajatuksista. Toimittajan lisäksi representaation rakentamisessa käyttävät valtaa myös media-instituutiot, sillä niiden ideologiat vaikuttavat osaltaan toimittajan tekemiin valintoihin.

Rohkeuden representaatio kuvaa Marinin henkilönä, joka uskaltaa olla oma itsensä huolimatta häneen kohdistuvista odotuksista, ja jota trendikkyytensä ansiosta tituleerataan jopa tyyli-ikoniksi. Rohkeutta Marin ilmaisee erityisesti pukeutumalla persoonallisesti ja perinteistä poiketen. Tässä representaatiossa Marinia ei kuvata samaistuttavana tai lähestyttävänä henkilönä vaan etäisenä ihailun kohteena. Representaation rakentamisessa hyödynnetään erityisesti pääministeri-kategorian risteytymistä esimerkiksi kategorioiden nuori, vaikuttaja ja tyyli-ikoni kanssa. Näihin kategorioihin liittyvät määreet, kuten rohkeus ja ihmisten inspiroiminen esimerkiksi pukeutumisessa, ovat ristiriidassa pääministeri-kategoriaan liitettävien määreiden kanssa, mikä edesauttaa representaation rakentumista. Representaatiota rakentavana ulkonäöllisenä resurssina toimii erityisesti Marinin pukeutuminen trendikkäästi, nuorekkaasti ja persoonallisesti, mikä on ristiriidassa pääministeriin tyypillisesti liitettävän siistin ja muodollisen pukeutumisen kanssa. Tässä representaatiossa kuullaan useita eri ääniä. Ensimmäisestä representaatiosta poiketen Marinin itsensä ääntä ei kuitenkaan kuulla. Sen sijaan toimittajan äänen lisäksi kuullaan muun muassa turistien ääniä toimittajan uudelleen esittämänä. Lisäksi myös tässä representaatiossa kuullaan yleinen, tunnistamaton ääni, joka aktivoituu prepositioiden ja kieltojen kautta. Äänten funktiona on tässäkin representaatiossa erityisesti luoda uskottavuutta toimittajan omille lausunnoille ja auttaa näin ollen representaatioiden rakentumisessa. Myös tässä representaatiossa vallankäyttö on kompleksisempää kuin miltä se saattaa vaikuttaa. Toimittajan tekemien valintojen lisäksi representaation muodostumiseen vaikuttavat myös media-instituutiot, jotka käyttävät valtaansa esimerkiksi ideologioidensa kautta.

Vastuuttomuuden representaatioissa rakennetaan kuvaa jatkuvasti juhlivasta pääministeristä, jonka kykyä johtaa Suomea kyseenalaistetaan. Marin viettää aikaa ravintoloissa, yöelämässä ja festivaaleilla sekä nauttii alkoholia. Mediassa uutisoidaan toistuvasti hänen toiminnastaan paheksuvaan ja jopa pilkkaavaan sävyyn. Representaatiota rakennetaan erityisesti pääministerin ja bile-Sannan kategorioiden välisellä ristiriidalla. Pääministerin kategoriaan liitetään tyypillisesti siis sellaisia määreitä esimerkiksi ulkonäöllisiin resursseihin ja toimintaan liittyen, joita bile-Sannan kategoriaan ei, ja päinvastoin. Pääministerin kategoriaan liitetään hillitty, asiallinen ja rauhallinen käytös sekä siisti ulkonäkö, kun taas bile-Sanna on villi ja ehkä jopa hieman säädytön. Tässä representaatioissa on havaittavissa huomattavasti vähemmän moniäänisyyttä kuin kahdessa muussa representaatioissa. Representaatioissa kuullaan toimittajan oman äänen lisäksi myös edellisissä representaatioissa havaittu yleinen, tunnistamaton ääni, joka aktivoituu presuppositioiden ja kieltojen kautta, ja jonka funktiona on ilmaista toimittajan väitteiden olemassaolo ja todenperäisyys. Vaikka tämän representaation kohdalla vaikuttaakin siltä, että toimittajalla on kaikki valta rakentaa Marinista haluamaansa representaatiota, vaikuttaa representaation rakentumiseen kuitenkin myös esimerkiksi media-instituutioissa vallitsevat ideologiat sekä diskurssien välillä tehdyt valinnat.

Kaikille kolmelle representaatiolle yhteistä on se, että niissä nousee jollain tavalla esiin Marinin ikä ja sukupuoli. Marinin ikä näkyy representaatioissa erityisesti hänen nuoruutensa korostamisena. Vaikka Marin on tutkimuksen aineiston kokoamisen aikaan, syksyllä 2022, 36-vuotias, eli häntä ei ehkä mielletä nuoreksi enää perinteisellä mittapuulla, niin poliitikoksi ja etenkin pääministeriksi hän on nuori. Aineistossa Marinin nuoruuteen liitetään paitsi positiiviseksi mielletty rohkeus niin myös negatiivisena ja paheksuttavana toimintana pidettävä bilettäminen. Ikä on siis merkittävä taustatekijä representaatioiden rakentumisessa sellaisiksi kuin ne ovat. Marinin sukupuoli nousee aineistossa esiin epäsuorasti esimerkiksi hänen tunteellisuutensa kautta. Se, ettei Marinin sukupuoleen viitata aineistossa suoraan, on iso askel matkalla kohti sukupuolten välistä tasa-arvoa niin median ja politiikan kontekstissa kuin myös ylipäänsä maailmassa.

Representaatiot eivät ole täysin selvärajaisia, sillä niissä on havaittavissa myös jonkin verran päällekkäisyyttä. Marin esimerkiksi juhlii ja bilettää kuin kuka tahansa, mutta tietyssä kontekstissa se tulkitaan vastuuttomuudeksi ja paheksuntaa aiheuttavaksi toiminnaksi. Toisaalta bilettämisen voidaan myös ajatella olevan rohkeaa ja rajoja rikkovaa, sillä se ei ole toimintaa, jota pääministeri-kategoriaan tyypillisesti liitetään. Marinin avoimen tunteiden näyttämisen voidaan katsoa olevan paitsi tavallisuutta ilmaisevaa niin myös rohkeaa. Kyse on siis pitkälti siitä, miten asiat tulkitaan.

Kaikkia kolmea representaatiota analysoidessani pohdin myös sitä mahdollisuutta, että toimittajan omat arvot, asenteet tai tavoitteet vaikuttaisivat hänen teke miinsä valintoihin ja sen myötä representaatioiden rakentumiseen. Tavallisuuden ja rohkeuden representaatioissa en havainnut tällaista vaikutusta. Sen sijaan tällaista vaikutusta voisi olla tulkittavissa vastuuttomuuden representaation esimerkissä (11), jossa Marinin jatkuvaa juhlimista korostetaan erityisen paljon. Voikin olla mahdollista, että toimittaja paheksuu itse Marinin toimintaa ja haluaa tarkoituksella antaa hänestä jatkuvasti juhli van kuvan, jotta myös muut ihmiset alkaisivat paheksua häntä ja hänen toimintaansa. Toimittajalla on siis valintojensa kautta suuri valta rakentaa Marinista haluamaansa representaatiota.

Johtopäätöksinä tutkimustuloksista voidaan siis todeta, että ammattiroolit ja niihin liittyvät odotukset ovat muuttumassa suomalaisessa yhteiskunnassa vähitellen modernimpaan suuntaan esimerkiksi sen suhteen, kuka ja minkä näköinen ihminen missäkin ammatissa ja asemassa voi toimia. Tietä tälle muutokselle näyttää pääministeri-instituutio, joka on viimeistään Marinin nuoren iän ja sukupuolen sekä perinteitä rikkovan toiminnan ja ulkonäön myötä muotoutumassa kohti uutta normaalia. Muutos on kuitenkin hidas, sillä Suomen pääministeristä on vuosikymmenten aikana va kiintunut ihmisten mieliin tietynlainen kuva. Tätä kuvaa on vaikea rikkoa. Marin on vasta Suomen kolmas naispääministeri ja alle 40-vuotias. Hän ei siis vastaa sitä mielikuvaa, joka suomalaisille on vuosikymmenten aikana muodostunut pääministeristä. Suomen pääministeri on useimmiten ollut mies, iältään keski-ikäinen tai sen jo ylittänyt. Pääministeriyteen liitetään perinteisesti hillitty ja asiallinen käytös sekä siisti ja muodollinen pukeutuminen. Marinin juhliminen ja nahkatakki sen sijaan eriävät voimakkaasti perinteisestä käsityksestä. Se taas aiheuttaa paheksuntaa ja kritiikkiä, koska ihmiset ovat representaatiojärjestelmän mukaisesti tottuneet tietynlaiseen pääministeriin. Se, että pääministerin arvostetussa asemassa on keväällä 2023 37-vuotias nainen, joka uskaltaa pukeutua ja toimia perinteistä poikkeavalla tavalla, toimii kuitenkin merkittävänä esimerkkinä kaikille muillekin aloille ja ammanteille kohti uutta, modernimpaa normaalia siirryttäessä.

Tästä ammattirooleissa tapahtuvasta muutoksesta pyritään tekemään selkoa niin julkisella alueella mediassa kuin yksityiselläkin alueella kuluttajien parissa. Julkisella alueella selkoa asiaan pyrkivät tuomaan toimittajat, joiden kirjoittamien uutisten perusteella taas kuluttajat yrittävät ymmärtää ilmiötä. Kuten tämän tutkimuksen tuloksista nähdään, ei ilmiö ole täysin selvärajainen. Useat eri näkökulmat ulkonäköön ja sen merkitykseen liittyen esiintyvät median valtavassa tekstimassassa päällekkäin ja vaikeuttavat tulkintaa esimerkiksi siitä, onko kyseessä negatiivinen vai positiivinen ilmiö.

Tutkimukseni tuotti paljon uutta tietoa representaatioihin liittyen. Tutkimukseni antaa tärkeää tietoa siitä, miten Suomen pääministeristä puhutaan mediassa. Lisäksi

selvisi, että representaatiot rakentuvat useista erilaisista kategorioista, jotka voivat olla keskenään jopa ristiriitaisia. Yksi representaatio ei siis rakennu ainoastaan yhdestä kategoriasta. Samaa representaatiota rakentavat esimerkiksi niin ammattiin kuin yksityiselämääinkin liittyvät kategoriat. Lisäksi kategorioiden keskinäiset ristiriidat ja liittymiset osoittautuivat merkittäviksi representaatioita rakentaviksi tekijöiksi. Tutkimuksessa tarkasteltiin uutena asiana myös moniäänisyyden vaikutusta representaatioiden rakentumiseen. Huomattiin, että moniäänisyys liittyy todella vahvasti valtaan siitä, ketkä uutisissa pääsevät ääneen ja sen myötä vaikuttamaan representaation rakentumiseen. Erilaisten äänten keskeisimpänä funktiona on ilmaista autenttisuutta päästämällä lukija osaksi ääntä käyttävän henkilön kokemusmaailmaa sekä faktuaalista toimittajan omia lausuntoja.

5.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tämän tutkimuksen tuloksia ei ole mahdollista laajemmin yleistää, sillä aineisto ei ole siihen tarkoitukseen tarpeeksi kattava. Aineistoa voitaisiinkin kerätä pidemmältä aikaväliltä, useammasta lehdestä tai useampien tekstilajien osalta, jolloin tulosten yleistettävyyttä olisi mahdollisempaa. Vuoden ajalta kerätty aineisto on vain pieni murtoosa siitä kaikesta puheen ja kirjoituksen määrästä, jota Sanna Marinista on esitetty. Aineiston avulla ei pystytä muun muassa tarkastelemaan, millaisia representaatioita Marinista on rakennettu mediassa esimerkiksi hänen pääministeriksi valintansa aikoihin. Tutkimustulokset ovatkin yleistettävissä ainoastaan aikavälille, jonka aineisto kattaa. Omiin tutkimustavoitteisiini nähden aineisto oli kuitenkin tarpeeksi laaja ja pystyi tarjoamaan kattavat vastaukset tutkimuskysymyksiini.

Uutiset ovat aina tuoreita ja reaaliaikaisia, joten ajankohtaiset aiheet näkyvät niissä voimakkaasti. Onkin loogista, että tässä tutkimuksessa tarkasteltujen uutisten julkaisun aikaan Marinin juhliminen nousi ajankohtaisena aiheena selkeästi esiin aineistossa ja vaikutti rakentuviin representaatioihin. Toiselta aikaväliltä kerätyssä aineistossa ajankohtaiset aiheet voisivat olla aivan toisia, jolloin myös rakentuvat representaatiot olisivat erilaisia kuin tässä tutkimuksessa. Tästä syystä tutkimustulosten yleistettävyyttä pohdittaessa onkin hyvä arvioida kriittisesti myös median toiminnan etiikkaa eli sitä, miten henkilöitä nostetaan mediassa esiin, ja millä tavoilla heitä kuvataan. Iltapäivälehdissä uutisoidaan mahdollisimman suuren lukijakunnan toivossa varsinkin julkisuuden henkilöistä liittyen erilaisiin kohuihin ja skandaaleihin. Tämä edesauttaa erityisesti negatiivisten representaatioiden rakentumista. Mediaa tarkasteltaessa on siis syytä pohtia myös välitettävän tiedon todenperäisyyttä ja harjoittaa mediakriittisyyttä.

Media-alustalla ei ollut selvää vaikutusta representaatioiden rakentumiseen. Helsingin Sanomissa ja Ylen uutispalvelussa Marinin ulkonäköön liittyvää uutisointia oli havaittavissa vähemmän kuin kahdessa iltapäivälehdessä ja Seiskassa eli ns. juorulehdissä. Näissä kolmessa lehdessä representaatiot rakentuivat tasaisesti jokaisessa, eli tietyllä representaatiolla ei ollut yhteyttä tiettyyn mediaan.

Kategoria-analyysia tehtäessä tutkimusaihe usein ohjaa analyysin suuntautumista tiettyihin aineistosta nouseviin kategorioihin. Kategorioita ja niihin viittaavia vihjeitä on aineistossa niin paljon, että tutkijan katse ohjautuu niihin väistämättä tutkimusaiheen mukaisesti. (Juhila ym. 2012a: 86.) Koska tutkimusaiheeni painottuu erityisesti ulkonäköön ja sukupuoliin, nousivat niihin liittyvät kategoriat helpoiten esiin aineistosta. Tästä huolimatta pyrin kiinnittämään huomioni mahdollisimman tarkasti myös muihin aineistossa esiintyviin kategorioihin. On kuitenkin mahdollista, että joku toinen löytäisi aineistosta kategorioita, jotka jäivät itseltäni huomaamatta. Kaiken kaikkiaan koin kategoria-analyysin erinomaiseksi välineeksi representaatioiden tarkastelussa.

Koska suomalaisista naispoliitikoista rakennettavia mediarepresentaatioita on tutkittu melko vähän, olisi jatkotutkimusten tekeminen paikallaan. Johtavien poliitikkojen representoiminen mediassa on merkittävä osa ajankohtaista sukupuoli- ja tasa-arvokeskustelua, joten myös siitä syystä laajemman käsityksen saaminen representaatioiden rakentumisesta mediassa olisi tärkeää.

Aineiston analyysissa tarkastelin uutisesta ainoastaan sen kirjoitettua tekstiä, jolloin myös analyysissa tehdyt tulkinnat ovat ainoastaan tekstiin perustuvia. Sen sijaan kuvia ja osaan uutisista upotettua videomateriaalia ei analysoitu tutkimuksen rajallisen laajuuden takia. Ne voitaisiin ottaa mukaan analyysiin mahdollisissa jatkotutkimuksissa. Esimerkiksi Marinin pukeutumiseen ja muuhun ulkonäköön liittyvät kuvat ja videot antaisivat analyysiin lisää aineistoa ja vaikuttaisivat sen myötä myös analyysin syvyyteen ja kattavuuteen.

Sen lisäksi, että aineiston ulkopuolelle on rajattu uutisissa esiintyvät kuvat ja videot, on aineisto rajattu koskemaan ainoastaan uutistekstejä. Aineiston ulkopuolelle jäävät siis monet muut mediassa esiintyvät tekstilajit kuten kolumnit ja mielipidekirjoitukset. Jatkotutkimuksissa voisikin valita aineistoksi neutraalien uutistekstien sijaan esimerkiksi mielipidekirjoitukset, joissa Marinista rakentuviin representaatioihin vaikuttaisi uutisia enemmän toimittajan omat mielipiteet, arvot ja asenteet. Olisi mielenkiintoista verrata tällaisen tutkimuksen tuloksia oman tutkimukseni tuloksiin ja tarkastella, millaisia eroja tekstilaji saa aikaan rakentuvissa representaatioissa.

Tutkimuksen aineistona toimivat verkkouutiset on julkaistu lokakuun 2021 ja syyskuun 2022 välillä muutamassa Suomen suurimmassa uutisia tuottavassa kanavassa. Jatkotutkimuksissa aineistoa voitaisiinkin kerätä pidemmältä aikaväliltä, esimerkiksi koko Marinin pääministerikauden 2019–2023 ajalta. Olisi mielenkiintoista

nähdä, olisivatko tutkimustulokset tällöin samansuuntaisia tämän tutkimuksen kanssa. Lisäksi mukaan aineistoon voitaisiin ottaa myös pienempiä, esimerkiksi paikallisia, lehtiä ja tarkastella, olisiko tällä vaikutusta rakentuviin representaatioihin. Tai vastaavasti voitaisiin verrata paikallisista lehdistä koostuvasta aineistosta saatavia tuloksia tässä tutkimuksessa valtakunnallisia lehtiä tarkastelemalla saatuihin tuloksiin. Toisaalta tutkimukseen voitaisiin ottaa mukaan myös kansainvälinen näkökulma, jolloin Marinista rakentuvia representaatioita voitaisiin tarkastella ulkomaisissa lehdistä. Voitaisiin myös verrata ulkomaisissa ja suomalaisissa lehdistä muodostuvia representaatioita keskenään.

Isompaa aineistoa tarkasteltaessa voitaisiin myös tutkia, onko representaatioilla ja tietyillä medioilla yhteyttä toisiinsa. Tarkastelun kohteeksi voisi ottaa mukaan myös muita johtavia naispoliitikkoja. Laajempaa aineistoa tarkasteltaessa olisi mahdollista saada helpommin yleistettävissä olevia tutkimustuloksia sekä vielä kattavampi käsitys naispoliitikkojen representoinnista mediassa. Tällaisenaankin tutkimus antaa kuitenkin arvokasta tietoa siitä, miten naispoliitikkoja ja laajemmin naissukupuolta representoidaan mediassa.

LÄHTEET

- Ahonen, Johanna, Hynninen, Anna, Kouri, Jaana & Mahlamäki, Tiina 2015: Ruumiillisuus. – Jaana Kouri (toim.), *Askel kulttuurien tutkimukseen* s. 265–284. Turku: Painosalama Oy.
- Bourdieu, Pierre 1990: *The logic of practice*. Cambridge: Polity Press.
- Carlin, Diana B. & Winfrey, Kelly L. 2009: Have you come a long way, baby? Hillary Clinton, Sarah Palin, and sexism in 2008 campaign coverage. – *Communication Studies* 60 (4) s. 326–343. – https://www.researchgate.net/profile/Diana-Carlin/publication/242547126_Have_You_Come_a_Long_Way_Baby_Hillary_Clinton_Sarah_Palin_and_Sexism_in_2008_Campaign_Coverage/links/556246ed08ae86c06b65f205/Have-You-Come-a-Long-Way-Baby-Hillary-Clinton-Sarah-Palin-and-Sexism-in-2008-Campaign-Coverage.pdf 7.12.2022.
- Enges, Pasi, Heimo, Anne, Mahlamäki, Tiina & Virtanen, Timo J. 2015: Tila, paikka ja ympäristö. – Jaana Kouri (toim.), *Askel kulttuurien tutkimukseen* s. 133–150. Turku: Painosalama.
- Fairclough, Norman 1997: *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- Gill, Rosalind 2007: *Gender and the media*. Cambridge: Polity Press.
- Haapanen, Lauri 2017: Haastattelupuheen muokkaus lehtijutun sitaateiksi. – *Virittäjä* 121 (4) s. 1–7. – <https://journal.fi/virittaja/article/view/65533/30664> 6.5.2023.
- Hall, Stuart (toim.) 1997: *Representation. Cultural representations and signifying practices*. London: Sage & The Open University.
- Heikkinen, Vesa 2012: Konteksti. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi - tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 88–93. Helsinki: Gaudeamus.
- Herkman, Juha 2011: *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.
- HS = Helsingin Sanomat 2021: *Kysely: Yle ja STT kansalaisten mielestä luotettavimmat mediat*. – <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000007745094.html> 7.12.2022 9.12.2022.
- Insenga, Michela 2014: An analysis of the representation of female members of the United Kingdom Parliament in the British press. – *European Scientific Journal* 10 (10) s. 182–191. – <https://ejournal.org/index.php/esj/article/view/4143> 7.12.2022.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2012: Esipuhe ja lukuohje. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Kategoriat, kulttuuri & moraalit. Johdatus kategoria-analyysiin* s. 9–15. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi 2012: Poikkeavan kategorian jäsenyyden tuottaminen ja vastustaminen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Kategoriat, kulttuuri & moraalit. Johdatus kategoria-analyysiin* s. 175–225. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi, Jokinen, Arja & Suoninen, Eero 2012a: Kategoria-analyysin teesit. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Kategoriat, kulttuuri & moraalit. Johdatus kategoria-analyysiin* s. 45–87. Tampere: Vastapaino.

- 2012b: *Kategoria-analyysin juuret*. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Kategoriat, kulttuuri & moraali. Johdatus kategoria-analyysiin* s. 17–43. Tampere: Vastapaino.
- Kalliokoski, Jyrki 2005: *Referointi ja moniäänisyys kielenkäytön ilmiönä*. – Markku Haakana & Jyrki Kalliokoski (toim.), *Referointi ja moniäänisyys* s. 9–42. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kielitoimiston sanakirja 2022. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/> 4.5.2023.
- 2022a: *bilettää*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/bilett%C3%A4%C3%A4?searchMode=all> 1.2.2023.
- 2022b: *hyvin*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/hyvin?searchMode=all> 6.2.2023.
- 2022c: *jatkuva*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/jatkuva?searchMode=all> 11.1.2023.
- 2022d: *look*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/look?searchMode=all> 1.2.2023.
- 2022e: *kelpo*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kelpo?searchMode=all> 2.2.2023.
- 2022f: *kuulua*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kuulua?searchMode=all> 1.2.2023.
- 2022g: *murtua*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/murtua?searchMode=all> 11.1.2023.
- 2022h: *raikas*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/raikas?searchMode=all> 11.1.2023.
- 2022i: *rakas*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/rakas?searchMode=all> 2.2.2023.
- 2022j: *trendi*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/trendi?searchMode=all> 11.1.2023.
- 2022k: *tuttu*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/tuttu?searchMode=all> 1.2.2023.
- 2022l: *tuulettua*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/tuulettua?searchMode=all> 11.1.2023.
- 2022m: *uskaltaa*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/uskaltaa?searchMode=all> 11.1.2023.
- 2022n: *vaikuttua*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/vaikuttua?searchMode=all> 7.2.2023.
- 2022o: *yllättyä*. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/yll%C3%A4tty%C3%A4?searchMode=all> 7.2.2023.
- Kinnunen, Taina & Parviainen, Jaana 2016: *Rekrytointikonsulttien tuntuma “hyvästä tyypistä”*. – Jaana Parviainen, Taina Kinnunen & Ilmari Kortelainen (toim.), *Ruumiillisuus ja työelämä. Työruumis jälkiteollisessa taloudessa* s. 50–64. Tampere: Vastapaino.

- KMT = Media Audit Finland 2022: *KMT 2022 lehtien lukijamäärät*. – <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2022/11/KMT-2022-lukijamaarat-liite.pdf> 7.12.2022.
- Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Aki Petteri 2010: Johdanto: Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. – Tarja Knuuttila & Aki Lehtinen (toim.), *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi* s. 7–31. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kukkonen, Iida, Pajunen, Tero, Sarpila, Outi & Åberg, Erica 2019: *Ulkonäköyhteiskunta. Ulkoinen olemus pääomana 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Into Kustannus.
- Kyrölä, Katariina 2006: Ruumiillisuus. – Seija Ridell, Pasi Väliäho & Tanja Sihvonon (toim.), *Mediaa käsittämässä* s. 153–179. Tampere: Vastapaino.
- Kytölähti, Anna-Reetta 2020: "In the past few days, the Prime Minister seems to have gotten a superwoman's cape on her shoulders". A thematic analysis of representations of Sanna Marin in Finnish news media. One-year master thesis. Malmö University. Media and Communication Studies: Culture, CollaborativeMedia, and Creative Industries. – <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1482371/FULLTEXT01.pdf> 7.12.2022.
- Maton, Karl 2008: Habitus. – Michael Grenfell (toim.), *Pierre Bourdieu. Key concepts* s. 49–65. Stocksfield: Acumen.
- Mäntynen, Anne 2005: Referointi tekstilajipiirteinä. Esimerkkinä kielijutut. – Markku Haakana & Jyrki Kalliokoski (toim.), *Referointi ja moniäänisyys* s. 258–281. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Niemi, Mari K. 2006: Onko yksityiselämästä presidentintekijäksi? – Ville Pernaa & Ville Pitkänen (toim.), *Poliitikot taistelevat: Media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006* s. 228–271. Helsinki: Ajatus kirjat.
- Nikunen, Minna 2016: Liikkuvuus nuorten työmarkkinoiden pääomana. – Jaana Parviainen, Taina Kinnunen & Ilmari Kortelainen (toim.), *Ruumiillisuus ja työelämä. Työruumis jälkiteollisessa taloudessa* s. 65–81. Tampere: Vastapaino.
- Paasonen, Susanna 2010: Sukupuoli ja representaatio. – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 39–49. Tampere: Vastapaino.
- Palin, Tutta 2004: Ruumis. – Anu Koivunen & Marianne Liljeström (toim.), *Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen* s. 225–244. Jyväskylä: Gummerus.
- Parviainen, Jaana, Kinnunen, Taina & Kortelainen, Ilmari 2016: Johdatus työruumiin tutkimukseen. – Jaana Parviainen, Taina Kinnunen & Ilmari Kortelainen (toim.), *Ruumiillisuus ja työelämä. Työruumis jälkiteollisessa taloudessa* s. 7–21. Tampere: Vastapaino.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2019: *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Puustinen, Liina, Ruoho, Iris & Mäkelä, Anna 2006: Feministisen mediatutkimuksen näkökulmat. – Anna Mäkelä, Liina Puustinen & Iris Ruoho (toim.), *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen* s. 15–44. Helsinki: Gaudeamus.

- Pälli, Pekka 2003: *Ihmisyhmä diskurssissa ja diskurssina*. Väitöskirja. Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos. - <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67265/951-44-5580-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 14.2.2023.
- Ridell, Seija 2006: Genre ja mediatutkimus. - Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.), *Genre - tekstilaji* s. 184-213. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Rossi, Leena-Maija 2010: Esityksiä, edustamista ja eroja: Representaatio on politiikkaa. - Tarja Knuuttila & Aki Lehtinen (toim.), *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi* s. 261-275. Helsinki: Gaudeamus University Press.
- Ruoho, Iris 2006: Julkisuudet, naiset ja journalismi. - Anna Mäkelä, Liina Puustinen & Iris Ruoho (toim.), *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen* s. 171-192. Helsinki: Gaudeamus.
- Uimonen, Risto & Ikävalko, Elisa 1996: *Mielikuvien maailma. Miten mediajulkisuutta muokataan ja imagoja rakennetaan?* Helsinki: Inforviestintä.
- Valtioneuvosto 2022. - <https://valtioneuvosto.fi/etusivu> 9.12.2022.
- Virkkunen, Henna 2004: Tämä järkyttää meidät kaikki. - *Media & viestintä* 27 (1) s. 8-20. - <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62446> 7.12.2022 7.12.2022.
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen & Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. - <https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php> 4.5.2023.
- Yle Uutiset 2019: *Sanna Marinista tulee maailman nuorin istuva pääministeri: "En ole ikinä ajatellut ikääni tai sukupuoltani"* - <https://yle.fi/a/3-11108442> 9.12.2022 4.5.2023.

Aineistolähteet

- Esimerkki 1) = Niemi, Elina 2022: Pääministeri Sanna Marinin festarivaatetus sekoitti internetin - katso kuva ministerin sähköisestä nahka-asusta. *Seiska*. - <https://www.seiska.fi/Kotimaa/Paaministeri-Sanna-Marinin-festarivaatetus-sekoitti-internetin-katso-kuva-ministerin> 21.3.2023.
- Esimerkki 2) = Ollas, Monica 2022: Oho! Sanna Marin kuvattiin kävelyllä Markus-rakkaansa kanssa ilman turvamiehiä: tällainen on pääministerin city-tyyli - katso kuvat! *Seiska*. - <https://www.seiska.fi/Kotimaa/Oho-Sanna-Marin-kuvattiin-kavelylla-Markus-rakkaansa-kanssa-ilman-turvamiehia-tallainen-on> 21.3.2023.
- Esimerkki 3) = Ylä-Jussila, Miikka 2022: Tältä näyttää meikitön Sanna Marin: "Jokainen meistä herää tukka pystyssä". *Seiska*. - <https://www.seiska.fi/Kotimaa/Taltayttaa-meikiton-Sanna-Marin-Jokainen-meista-heraa-tukka-pystyssä/1166232> 21.3.2023.
- Esimerkki 4) = Ylä-Jussila, Miikka 2022: Sporttinen pääministeri! Sanna Marin yllätti leikkipuistossa: "Olisi pitänyt kuvata ne ensimmäiset 5". *Seiska*. - <https://www.seiska.fi/Kotimaa/Sporttinen-paaministeri-Sanna-Marin-yllatti-leikkipuistossa-Olisi-pitanynt-kuvata-ne> 21.3.2023.
- Esimerkki 5) = Elstelä, Iida 2022: Luotiliiveihin turvautunut Sanna Marin puhuttaa - liikuttunut pääministeri herätti huomiota sodan keskellä: "Silmät kertovat

- kaiken”. *Seiska*. - <https://www.seiska.fi/Kotimaa/Luotiliiveihin-turvautunut-Sanna-Marin-puhuttaa-liikuttunut-paaministeri-heratti-huomiota> 21.3.2023.
- Esimerkki 6) = Manninen, Tuomas 2022: Pääministeri Sanna Marinin musta nahkatakki valloitti Ruotsin. *Ilta-Sanomat*. - <https://www.is.fi/politiikka/art-2000008751688.html> 21.3.2023.
- Esimerkki 7) = Manninen, Tuomas 2022: Pääministeri Sanna Marinin musta nahkatakki valloitti Ruotsin. *Ilta-Sanomat*. - <https://www.is.fi/politiikka/art-2000008751688.html> 21.3.2023.
- Esimerkki 8) = Jylhä, Anu 2022: Näin turistit kommentoivat Sanna Marinin Ruisrock-kuvaa - ”Onko hän malli?” *Ilta-Sanomat*. - <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008942140.html> 21.3.2023.
- Esimerkki 9) = Mallat, Sara 2022: Ruisrock julkaisi huiman kuvan Sanna Marinista - pääministeri farkkushortseissa ja maihareissa. *Iltalehti*. - <https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/f6d9732e-c134-477e-89db-44aab391bebe> 21.3.2023.
- Esimerkki 10) = Ylimutka, Leena 2022: Melkoinen tempu! Tältä Sanna Marin näytti ”jauhojengin” bileviikonlopun jälkeen - joutui heti tiukkaan paikkaan. *Seiska*. - <https://www.seiska.fi/Kotimaa/Melkoinen-tempu-Talta-Sanna-Marin-naytti-jauhojengin-bileviikonlopun-jalkeen-joutui-heti> 21.3.2023.
- Esimerkki 11) = Niemi, Elina 2021: Sanna Marin viihtyi jälleen iltaelämässä: viinitteli nuoren miehen kanssa uudessa tukassaan - kuvat! *Seiska*. - <https://www.seiska.fi/kotimaa/sanna-marin-viihtyi-jalleen-iltaelamassa-viinitteli-nuoren-miehen-kanssa-uudessa-tukassaan> 21.3.2023.
- Esimerkki 12) = Korhonen, Pauliina & Vatka, Miia 2022: Sanna Marin biletti Flow’ssa lauantainakin - glittermekko vaihtui tuttuun toppiin. *Iltalehti*. - <https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/6fe02cb1-adaf-4495-9075-0dc4077c748a> 21.3.2023.